

РІК LXXVI, Ч. 7-8 ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ – 2019 – JULY-AUGUST № 7-8, VOL. LXXVI

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ – PUBLISHED BY UNWLA, INC.

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація

“НАШЕ ЖИТТЯ”

Рік заснування 1944

РІК LXXVI ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ Ч. 7-8

Україномовний редактор – **Лариса Тополя**
Англомовний редактор – **Тамара Стадниченко**

Редакційна колеґія:

Маріянна Заяць (з уряду) – голова СУА
Уляна Зінич, Святослава Гой-Стром,
Софія Геврик, Петруся Савчак,
Ірена Грамяк, Лідія Слїж

ISSN 0740-0225

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

A Non-profit Organization

“OUR LIFE”

Published since 1944

VOL. LXXVI JULY-AUGUST № 7-8

Ukrainian-language-editor – **Larysa Topolya**
English-language editor – **Tamara S. Cornelison**

Contributing Editors:

Marianna Zajac – UNWLA President
Ulana Zynych, Sviatoslava Goy-Strom,
Sophia Hewryk, Petrusia Sawchak,
Irena Gramiak, Lida Slysh

“НАШЕ ЖИТТЯ” ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ (ОКРІМ СЕРПНЯ)

“OUR LIFE” IS PUBLISHED MONTHLY (EXCEPT AUGUST)

ЗМІСТ – CONTENTS

Лариса Тополя. Символи, що об'єднують.....	1
Маріянна Заяць. Ділимося вітками і думками.	2
Ukrainian Museum presents Full Circle.	3
Олександр Горобець. Запрошуємо на реконструкцію весілля (поч.) ...	4
Natalie Mason Gawdiak. Speaking of Embroidery.	5
Marianna Zajac. Sharing News And Views.	7
Наша обкладинка / Our Cover Artist.....	8
Tamara S. Cornelison. An Afternoon of Poetry and Echoes from the Past..	9
Kristina Lucenko. What We Live For, What We Die For (a review).....	10
Аліна Акуленко. Що таке дїм?	11
Аліна Акуленко. Богдан-Ігор Антонич. Прорости крізь асфальт.....	12
Мирослава Сіра. Щоденник емігрантки. Ч.2.	13
Наталія Тихолоз. Святкуємо народини Генія.	17
Олександр Горобець. Запрошуємо на реконструкцію весілля (прод.)	19
Лариса Залеська Онишкевич. Відкрите освідчення Віри Вовк.	24
Любов Дмитришин. Відчуття.	25
Olya N. Czerkas. Two Ukrainian Women Honored in St. Petersburg, Florida.....	26
Доброчинність.	27, 29
Діяльність округ і відділів.	28
Таня Носаль, Олена Шараварник. Святкування Дня Матері 139-м Відділом СУА.	28
Надія Бурмака. 43-й Український фестиваль церкви Святого Юра	30
Ірина Караван. Відлуння Коляди (124-й Відділ).	32
Ihor Magun. Sound Advice.	33
Нашим дітям.	34
Наше харчування.	36

На обкладинці: **Христина (Головчак) Дебаррі.** *Галузка каліни.*

Пастель. 18 x 24.

Our cover: **Christina (Holowchak) Debarry.** *Kalyna Branch* (Guelder rose).
Pastel.

- The Editorial Board does not always share the point of view of the author.
- In Ukrainian, the editors follow the orthography of the Holoskevych dictionary.
- No reprints or translations of *Our Life* materials are allowed without the editor's written permission.
- The author is responsible for the accuracy of the facts in the article.
- Unsolicited manuscripts will not be returned.
- The editor reserves the right to shorten submissions and make grammatical corrections.
- **PLEASE NOTIFY US OF ADDRESS CHANGES PROMPTLY** – there is no charge.
- There is no charge for **MEMORIAL NOTICES** and the photographs with them.
- Please note that the deadline for all **ARTICLE** submission is the **5th of each month**.
- Authors are requested to include a telephone number with manuscripts to allow us to acknowledge submissions and verify information

Periodicals Postage Paid at New York, NY
and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

**POSTMASTER – send address changes to:
“OUR LIFE”**

203 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 2019 Ukrainian National Women's
League of America, Inc.

Канцелярія СУА та адміністрація журналу “Наше життя”:

Tel.: (212) 533-4646

E-mail: office@unwla.org • E-mail: unwlaourlife@gmail.com

Адміністратор: **Оля Стасюк**

Канцелярїйні години: **вівторок, середа, четвер – 11 – 7**

UNWLA / *Our Life*

**203 Second Avenue, 5th Floor
New York, NY 10003-5706**

Administrator: **Olha Stasiuk**

Office hours: **T. W. Th. – 11 a.m. to 7 p.m.**

\$3 Один примірник / Single copy

\$45 Річна передплата в США (не член СУА) / Annual subscription in the USA for non-members

\$50 В країнах поза межами США / Annual subscription in countries other than USA

Членки СУА одержують “Наше життя” з **оплатою членської вкладки** через відділ. **Передплатникам** письмово нагадується про відновлення передплати.
Річна вкладка вільної членки СУА – \$50.

Our Life magazine is included in UNWLA member annual dues, payable through the member's branch.
Subscribers are sent renewal letters.
Annual dues for UNWLA member-at-large – \$50.

Вітаємо Вас і Ваші родини з Днем Незалежності України — зі святом, яке втілює прагнення народу до свободи та самовизначення і стало новою точкою відліку в житті кожного українця. Міцного здоров'я, добра, достатку, миру та подальших успіхів у благодійних справах і починаннях заради процвітання незалежної України!

Головна Управа ЄУА та редакція журналу «Наше життя»

Символи, що об'єднують

Наш стяг — пшениця у степах під голубим склепінням неба (Ганна Чубач)

У кожного народу є свої священні атрибути, які уособлюють його культуру, традиції, історичну пам'ять. Найголовнішими серед них є Герб, Гімн і Прапор, день якого було встановлено Указом президента України від 23-го серпня 2004-го р. «на вшанування багатовікової історії українського державотворення, державної символіки незалежної України та з метою виховання поваги громадян до державних символів України...». Раніше, у 1991-му році, 23-го серпня група народних депутатів внесла синьо-жовтий український прапор у сесійну залу Верховної Ради, 4-го вересня його урочисто підняли над будівлею парламенту, 18-го вересня було підписано постанову про дозвіл використовувати синьо-жовтий прапор у протокольних заходах. І тільки постановою ВР України від 28-го січня 1992-го р. надала йому статусу Державного. Остаточо Прапор Держави Україна затверджено статтею 20 Конституції України у 1996-му р.

З відродженням України почала відновлюватися й повага до справжнього українського, синьо-жовтого Прапора. І не тільки як до символу держави, що пройшов довгий героїчний, а часто — трагічний, шлях. Під рідним прапором український народ продовжив утверджувати віковичну мрію про державність, соборність і самостійність. І відчуває особливий трепет, почуття національного єднання, коли він майорить синьо-жовтими кольорами.

У нашому прапорі та його кольорах — тисячолітня історія країни. Адже його еволюція показує багатовікові процеси розвитку й становлення України. У ньому — і славетне минуле наших пращурів, і подвиги наших сучасників. Українська Революція гідності 2013 — 2014-х рр. перетворила український прапор та синьо-жовту атрибутику на символ боротьби України з «руським міром». І вже

шостий рік жовтий колір пшеничної ниви й лагідного сонця та синій колір ясного неба й чистої води окроплюється червоним кольором крові захисників нашої Вітчизни... І ці сумні події та війна на Сході України додають ще більшої цінності нашій святині.

Колірне сполучення та пропорцію у розмірі нашого стягу обумовлені Конституцією та мають дотримуватися. А його колірне сполучення є певною мірою унікальним. Так, у кольорах прапорів інших держав найпоширенішою смугою є червона. На європейських прапорах червоний колір використано у 91 % випадків; білий — 64 %; синій — 42 %; жовтий — 21 %; зелений — 12 %; чорний — 7 %; блакитний — 7 %. Крім того, у світі всього 10 прапорів мають дві горизонтальні смуги, з них у чотирьох поєднано червоний і білий кольори, у двох — червоний і синій, по одному — червоний із чорним або зеленим. І лише державні прапори України та Сан-Марино мають унікальне колірне сполучення — відповідно синьо-жовте й біло-блакитне.

Для справжніх українців національний прапор є символом боротьби, перемоги та любові до своєї країни. І з усвідомленням цього вони дивляться у майбутнє. І докладають зусиль — фізичних, духовних і душевних, аби це майбутнє було щасливим. А прапор нашої України став символом єдності заради успішної дороги до незалежності. Ми повинні разом пройти цей шлях: разом з українцями всього світу перемогти зовнішнього російського агресора, здолати ворогів внутрішніх і побудувати сильну, успішну країну! Разом працювати в поті чола, разом плакати, коли спіткає біда, і радіти разом — від любові, від усвідомлення причетності до нашого славного народу, наших тисячолітніх традицій і великого майбутнього.

Лариса Тополя, редактор.

Перед тим, як піти на заслужений літній перепочинок, Головна Управа та Екзекутива СУА були дуже зайняті проведенням важливих конференц-дзвінків і прийняттям відповідальних рішень, і мені б хотілося поділитися з вами кількома з них.

12-го травня 2019-го р. Архієпископ і митрополит Львівський Ігор Возняк освятив каплицю Успіння Пресвятої Богородиці Української греко-католицької церкви і Пасторально-соціальний центр Папи Франциска, розміщені у Северодонецьку, місті в Луганській області. Владика Возняка вітали пластуни, парафіяни та гості у загальній кількості 70 осіб. Одним з гостей був д-р Василь Пазиняк, який представляв СУА. Він привітав усіх присутніх і від імені нашої організації подарував каплиці прекрасну картину, що зображає Ісуса, який благословляє невинних дітей.

Ви, напевно, пам'ятаєте, що СУА надала 25 000 доларів на розвиток цього духовного острівця всередині Луганської області. Парафіяльний священник, отець Юрчик, відмітив: «Маючи таке прекрасне місце, ми впевнені у тому, що тут, у Луганській області, буде Україна. Звичайно, цьому поколінню доведеться пройти через зміни, але вже і зараз Україна є в серцях дітей, молоді та їхніх батьків, які приходять до нас, і вони передадуть її наступному поколінню. Лише такий духовний і соціальний центр надасть можливості для зростання українського духу та культури. Громада розширює свої межі. Луганщина – це Україна!»

15-го травня 2019-го р. Оля Черкас, зв'язкова далеко-віддалених відділів, провела конференц-дзвінок з відділами зі Східного узбережжя: 17-м Відділом (Маямі, Флорида), 27-м Відділом (Пітсбург, Пенсильванія), 56-м Відділом (Норт-Порт, Флорида), 68-м Відділом (Сиракузи, Нью Йорк), 78-м Відділом (Сілвер Спринг, Меріленд), 97-м Відділом (Баффало, Нью Йорк) і 120-м Відділом (Рочестер, Нью Йорк). Відбулося обговорення адміністративних та організаційних питань.

Д-р Василь Пазиняк представляє подарунок від СУА з нагоди освячення та офіційного відкриття каплиці і соціального центру у Северодонецьку, Луганська обл.

Dr. Wasyl Pazyniak presenting UNWLA gift on the occasion of the blessing and official opening of the chapel and social center in Sieverodonetsk, Luhansk Oblast.

18-го травня 2019-го р. Щоквартальні збори Управи Українського Музею – останнє зібрання перед щорічними зборами, що відбудуться у неділю, 23-го червня 2019-го р. Було обговорено та схвалено майбутні виставки та бюджети.

22-го травня 2019-го р. Щомісячний конференц-дзвінок Управи Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Обговорення було зосереджено на щорічних зборах СФУЖО, запланованих на 31 серпня – 1 вересня у Львові; після цього 2 – 4 вересня у Львові відбудеться перша міжнародна асамблея «Українка у світі: професіоналізм, активізм, традиція».

31-го травня 2019-го р. СУА надала грант на суму в 23 000 дол. для доставки гуманітарного медичного вантажу через проект «Підтримка лікарень в Україні» до Львівської обласної дитячої лікарні «Охматдит» та Житомирської дитячої лікарні влітку 2019-го р. 31-го травня 2019-го р. кілька членкинь СУА зустрілися, аби сфотографувати наш подарунковий сертифікат. Медичний вантаж був подарований проектом Project Cure, і 40-футовий контейнер буде наповнено на їхньому складі за межами Денвера, штат Колорадо. Члени 38-го Відділу СУА будуть присутніми при пакуванні цього контейнеру, а MEEST забезпечить його транспортування.

2-го червня 2019-го р. Наталія Павленко, голова постійного комітету з питань мистецтв і музеїв СУА, а також членкиня Управи Українського Музею, разом зі своїм комітетом – членами СУА (Алла Лешко, Христина Бонакорса,

Членкині США з подарунковим сертифікатом про спонсорство 40-футового контейнера для двох дитячих лікарень в Україні. UNWLA members with presentation check to sponsor a 40-foot container to two children's hospitals in Ukraine.

День визнання заслуг США для Окружної управи США Нью Джерсі, проведений в Українському Музеї, м. Нью Йорк. UNWLA New Jersey Regional Council Appreciation Day at the Ukrainian Museum in NYC.

Рома Шуган), організувала День визнання заслуг США. У цьому році у центрі уваги була Округа США Нью Джерсі. Оскільки у Музеї одночасно проходило кілька заходів, то координування роботи великої групи, що складалася майже з 50 учасників, було складною справою. Комітет чудово справився, і члени США з штату Нью Джерсі повернулися додому з глибшим розумінням справи заснування Музею з боку США, а також його поточної філософії та проєктів.

4-го червня 2019-го р. Голова та фінансова секретарка США, а також багато інших членкині США, відвідали благословенний захід – офіційну церемонію інтронізації нового митрополита, архієпископа Української греко-католицької церкви у Філадельфії, Бориса Гудзяка, проведену в катедрі Непорочного Зачаття у Філадельфії. Владика Борис став сьомим митрополитом і архієпископом Філадельфійської архієпархії (митрополії) УГКЦ. Ми мали можли-

вість особисто побажати митрополиту успіхів та Божих благословень у його майбутній ролі.

6-го червня 2019-го р. Екзекутива США провела свій щомісячний конференц-дзвінок, під час якого членкині тепло привітали Наталію Павленко в якості новообраної Вільної членкині Екзекутиви США. Окрім вирішення багатьох поточних адміністративних питань, Екзекутива США одноголосно проголосувала за надання підтримки щорічним літнім таборам, організованим отцем Степаном Сусом, головним військовим капеланом у Львові. Членкині проголосували за надання 12000 доларів для підтримки таборів, які відвідують сироти, а також діти з зони бойових дій. США підтримує ці літні та зимові табори з 2015-го р.

Бажаємо нашим читачам мирного, спокійного літа – аби всі ми могли підзарядитися та продовжити нашу змістовну працю у вересні! Нехай благословить вас Господь!

Ukrainian Museum presents Full Circle: Ukraine's Struggle for Independence 100 Years Ago, 1917–1921, an exhibition that commemorates the 100th anniversary of one of the most dramatic and fateful periods in Ukrainian history—the struggle for independence from 1917 to 1921—and traces the creation of the modern state of Ukraine on ethnic Ukrainian territories. The majority of the items on display are being exhibited for the first time in the United States. Among other things, the exhibition showcases rare and beautiful objects from key historical events. Please encourage your Ukrainian school classes, church and community groups to visit this exceptional exhibit (on display until September 29, 2019). For more information visit <http://www.ukrainianmuseum.org>.

ЗАПРОШУЄМО НА РЕКОНСТРУКЦІЮ ВЕСІЛЛЯ У СІЛЬСЬКИХ ВОЛОДІВЦЯХ, ЯКЕ ВІДБУЛОСЯ 119 РОКІВ ТОМУ

Явно поменшало весіль у нашій милій Україні. Раніше замало не кожних вихідних у селах, селищах і містах, то в одному їхньому кінці населених пунктів, то в іншому веселила людей музика на публічних обітницях. Тепер цього значно вбавилося. За статистичними даними, у порівнянні з 2017-м роком, торік кількість весіль в Україні зменшилося аж на 20 тисяч. А це, образно кажучи, пониження градусу соціального кипіння одразу на 8,6 відсотки!

Причини відомі: наша держава воює; мільйони людей виїхали на заробітки за кордон; помітно впали статки сімей, тому не до розкошів; багато молодих людей поєднуються в пари, живуть, як мовиться, на віру...

Ми з Вадимом Вітковським, головою Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України, вирішили дещо підправити весільну демографію і на неділю, 14-го липня 2019-го року, скликаємо народ на весілля, яке відбудеться у с. Володіївка Барського р-ну нашого славного Поділля. Але ж яке це має бути весілля, пані й панове!

***

Усе в цій великій і незвичній історії розпочалося доволі давно, ще на схилі дев'ятнадцятого століття. Тоді, коли Марія Ткаченко сімнадцятилітньою юнкою навчалася у Києво-Подольській Маріїнській гімназії відомства Імператриці Марії Фьодоровни. Освітній заклад цей іще називали *Фундуклеївською жіночою гімназією Києва*.

Мешкала Марія в одній кімнаті з Женею Лівичкою, славною дівчиною зі знаменитого дворянського роду з-під Золотоноші, тоді Полтавської губернії, нині – Черкаської області. А до Євгенії часто в гості навідувався рідний брат Андрій, студент Київського університету. Він спізнавав юридичні науки, і робив це за настановою свого дідуся з роду Ілляшенків по материнській лінії, котрий свого часу був студентом першого випуску юридичного факультету *Університету Святого Володимира* у Києві. Йому дуже хотілося мати онука юриста, свого послідовника на правничому ґрунті.

Порядки в гімназії були справді пуританські: побачення гімназисток з особою протилежної статі, навіть з рідним братом, мали конче проводитися в спеціально відведених для цього кімнаті та обов'язково за участі третьої особи. За таку Женя завжди обирала Марійку. У кімнаті побачень стояв рояль, і поки Женя з Андрієм, усівшись у кутку за столиком розмовляли про щось своє домашнє, подруга тихо яворилася на фортепіано. Спершу вона цьому всьому не надавала особливого значення. Виконувала все, як згодом зрозуміла, що й вона внутрішньо та зовнішньо готується до кожного нового побачення Євгенії з братом. Зайве випрасує чорного фартуха гімназистки, підкрутить кучерики на скронях і над лобом, зайве торкнеться футляра парфумів. А коли з'являється Андрій, такий гарний, стрункий, з

білявим своїм звабним чубиком, волошковими очима, її руки починали зненацька й по-зрадницьки пітніти, пальці спотайна переставали слухатись. Піаністка починала збиватися там, де не було ніяких складних музичних переходів. Андрій з Женею мимоволі поверталися до неї, а вона вся променилася внутрішнім вогнем душі, збентеженням, сум'яттям, з усіх сил намагаючись причесати пощерблений музичний такт і погасити вогонь на щоках та вухах...

Ой, як же ж не легко було вгамуватися, зосередитись лише винятково на самій музиці, коли зовсім поруч сидить він...

Ці побачення закінчилися саме тим, чим би мали завершитися у молодих, симпатичних людей: Марія стала нареченою Андрія. І вже нібито йшло до весілля. Але ж були вони не простими молодими людьми. Андрій Лівичкий з молодих літ входив до керівництва відомої київської організації «Молода Громада» (МГ), яка, зокрема, й очолювала виступи київського студентства проти царату. Членами її були також Дмитро Антонович, Володимир Винниченко, Олександр Скоропис-Йолтуховський, Людмила Старицька-Черняхівська, Марія Грінченко та ін. Саме цими згодом вельми знаменитими людьми в політичному істеблїшменті тодішнього Києва, Андрій Лівичкий тривалий час поспіль обирався головою студентсько-юнацького осередку МГ, позаяк був блискучим оратором, організатором мас. Незмінною душею всякої зустрічі, застілля, вечірки. Умів для кожного присутнього знайти приворожливе слівце, жарт і навіть пісню чи примовку. Жартівник і винахідник. Фігурував людиною надзвичайного такту, порядності, смирення та доброти. Марія Ткаченко була його «правою рукою» в усьому. І на мітингах, і в підпільній роботі також.

(Продовження на стор. 20)

SPEAKING OF EMBROIDERY

by Natalie Mason Gawdiak

Alexandra Juzeniw's article "Embroidery" (featured in the May issue of *Our Life*) brought back pleasant memories for me and also helped me to resolve an issue I have been agonizing over—what to do with our large collection of embroidery because I need to downsize.

As someone who loves color and handicrafts, I was smitten with Ukrainian embroidery from the first time I saw examples of it in the home of my Ukrainian husband's parents. My mother-in-law Anna Gawdiak and her husband Omelan lived in Newark when my husband Ihor and I took our wedding vows in the little Ukrainian Catholic church in Whippany. Anna was proud of Ukrainian culture in all its facets and was pleased that I wanted to undertake to embroider a Ukrainian pillow. I was lucky to have had such a mother-in-law, a woman who was nothing like the image of the stereotypical fire-breathing dragon dreaded in so many cultures.

When staying with the Gawdiaks over that first summer of our marriage, I went to purchase some embroidery floss at a local Ukrainian store (the name could have been Bazaar) and was charmed by the words of the shop owner. Learning that I was an American newlywed married to a Ukrainian, he confided to me that I would be happy because "Ukrainian men are very domesticated." I was glad to hear this.

During that summer, Ihor, his parents and I visited several of the family's Ukrainian friends, and I saw many more lovely, intricate examples of Ukrainian embroidery. One of the homes we visited was that of Iryna Horodyska (my mother-in-law's oldest friend from Drohobych), who laughingly advised me that "embroidering is very soothing when you have a problem with your husband."

Soon after we got married, my mother-in-law Anna began teaching me Ukrainian and shared her collection of *Our Life* magazines with me. I enjoyed seeing the embroidery patterns on the back cover and decided to make an embroidered pillow. I chose a pattern in orange and black cross stitch. I was very happy and proud to have finished it.

That was a long time ago. At this stage of my life, I have been wondering what to do with all the embroidered pillows, dresser scarves, runners, and icon rushnyky that my husband and I have accumulated over the decades. These pieces came from the collections of, or were embroidered by, my late mother-in-law, an aunt-in-law, my husband's cousins or purchases I could not help making over the years, despite the fact that I really didn't need more embroidery.

Luckily, with two daughters, two daughters-in-law, and two granddaughters, I do not fret about what to do with the many Ukrainian embroidered sorochyky I have. Likewise, my husband's several embroidered shirts will be left to our two sons, two sons-in-law, and five grandsons. Perhaps the various embroidered tablecloths we have will also find someone amongst our children who will want them. The rest of the items, however, will need a home elsewhere. I am very thankful to learn that the Ukrainian Museum in New York accepts Ukrainian embroidery that is not of museum value. I plan to send many pieces to the Museum, although there are among them embroidered works that I am also not yet ready to relinquish. As I approach this task, I'm discovering that downsizing is difficult, even letting go of some of the pieces that are not my favorites, because I still feel that there is a great deal of hidden value in them—the thoughts and emotions of so many women, through good times and bad, who wanted to create something beautiful and, whether masterpieces or not, they should be valued, respected, and somehow remembered.

Over the decades since I first became acquainted with Ukrainian embroidery, changes have occurred (both in the creation of and in the use of embroidery). I don't like seeing the spread of machine-generated embroidery, but who am I to say it should not be done. Some people may be making a living from this new process. As to the traditional way of embroidering, more women work outside the home (unlike in the 1950s) and cannot devote the time to embroider. Additionally, the dresser scarves and smaller embroidered

pieces often used to decorate Ukrainian American parlors of the past are perhaps less in vogue. But for those who can find the time to embroider, it is still a wonderful way to relax.

The handiwork that has come down to me from my own Irish-American culture (mother and

grandmother) is sparse: a few lace doilies and two tablecloths—one crocheted and the other embroidered with some applique. The latter has embroidered on it the phrase “Come back to Erin.” These pieces are very precious to me, and I am not yet ready to let them go.

Author's first attempt at Ukrainian embroidery.

Photo at left shows Irish embroidered tablecloth that is probably over 100 years old and came down to me from my Irish great grandmother (born in Limerick, Ireland) through my Irish-American mother and grandmother. The poignant sentiment on the tablecloth recalls the effect of the Irish Famine of 1845-1849, which decimated the population and sent many survivors to seek a living abroad, leaving many areas of Ireland deserted. Photo at right is close-up of shamrock seen on three corners of my Grandmother Murphy' tablecloth. This satin stitch design looks exactly the same on the underside.

Before we all take a well-deserved break for the summer, the UNWLA Executive Committee and National Board have been very busy holding important conference calls and making important decisions, and I would like to share a few of these with you.

May 12, 2019. The Ukrainian Greek Catholic chapel named the Assumption of the Mother of God and the Spiritual Social Center of Pope Francis, located in Sieverodonetsk, a city in the oblast of Luhansk, were blessed by Archbishop and Metropolitan of Lviv, Metropolitan Ihor Wozniak. Metropolitan Wozniak was greeted by Plast members and parishioners and guests totaling 70 persons. One of the guests was Dr. Wasyl Pazyniak who represented the UNWLA, greeted those in attendance and presented a beautiful painting of Jesus blessing innocent children to the chapel in our organization's name.

As you may recall, the UNWLA has donated a total of \$25,000 to the development of this island within Luhansk. The parish priest, Rev. Fr. Yurchyk, noted "Having such a beautiful location, we are certain Ukraine will be here in Luhansk oblast. Surely, this generation will need to undergo change, but already, children and youth and their parents who visit us have Ukraine in their hearts and will pass it on to the next generation. Only with this kind of spiritual and social center will there be opportunities to grow in Ukrainian spirit and culture. The community is expanding. Luhanshchyna is Ukraine!" (See Photo 1 on page 2)

May 15, 2019. Olya Czerkas, Liaison for Branches at Large, held a conference call with the branches in the East Coast grouping: Br 17 (Miami, Fl.), Br 27 (Pittsburgh, Pa.), Br 56 (North Port, Fl.), Br 68 (Syracuse, N.Y.), Br 78 (Silver Spring, Md.), Br 97 (Buffalo, N.Y.), and Br 120 (Rochester, N.Y.). Administrative and organizational matters were discussed.

May 18, 2019. The Ukrainian Museum Board of Trustees quarterly meeting, the final meeting before the annual meeting on Sunday, June 23, 2019.

Future exhibits and budgets were discussed and approved.

May 22, 2019. Monthly conference call of the Board of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations. The discussion focused on the WFUWO annual meeting scheduled for August 31–Sept. 1 in Lviv, which will be immediately followed by the very First International Assembly "The Ukrainian Woman in the World: Professionalism, Activism, Tradition" to be held Sept. 2–4 in Lviv.

May 31, 2019. A grant in the amount of \$23,000 was provided by the UNWLA for delivering humanitarian medical cargo through *Support Hospitals in Ukraine* to the Lviv Regional Children's Hospital "OKHMATDYT" and to the Zhytomyr Children's Hospital during the summer of 2019. On May 31, 2019, several UNWLA members met to photograph our presentation check. The medical cargo is being donated by *Project Cure* and the 40-foot container will be filled from their warehouse outside of Denver, Colo. UNWLA Branch 38 members will be present at the packing of this container. MEEEST will be providing transportation for the container. (See Photo 2 on page 3)

June 1, 2019. Monthly conference call of the Board of the World Congress of Ukrainians of which the President of the UNWLA is a member as a representative of WFUWO. This meeting focused on the readjustment of the diaspora's work in Ukraine after the election of Volodymyr Zelensky as President of Ukraine and in anticipation of the parliamentary elections to be held on July 21.

June 2, 2019. Natalia Pawlenko, UNWLA Arts & Museum Chair, and therefore member of the Ukrainian Museum Board, organized with her committee of UNWLA members who are also Museum Board members (Alla Leshko, Chrystyna Bonacorsa, Roma Shuhan) a "UNWLA Appreciation Day." This year the New Jersey Regional Council was the focus. Because there were several events happening simultaneously at the Museum, the coordination of the large group of almost 50 attendees was complicated. The committee did a marvelous job and New Jersey's UNWLA members returned home with a better understanding of the UNWLA's founding of the Museum as well as its current philosophy and projects. (See Photo 3 on page 3)

June 4, 2019. The UNWLA President and Financial Secretary, together with many other UNWLA members, attended the blessed event of the official enthronement ceremony of the new Metropolitan

Archbishop of Philadelphia of the Ukrainian Greek Catholic Church, Borys Gudziak, which was held at the Cathedral of the Immaculate Conception in Philadelphia. Bishop Borys became the seventh Metropolitan Archbishop of the Archeparchy (Metropolia) of Philadelphia of the UGCC. We had an opportunity to personally wish the Metropolitan success and God's blessings in his future role.

June 6, 2019. The UNWLA Executive Committee held its monthly conference call during which members warmly welcomed Natalia Pawlenko as the committee's newly elected Officer at Large. In

addition to dealing with many pending administrative decisions, the Executive unanimously voted to support the annual summer camps organized by the Rev. Fr. Stepan Sus, Head Chaplain in Lviv. Members voted to donate \$12,000 to support the camps, which will include orphans as well as children from the war zone. The UNWLA has been supporting these summer and winter camps since 2015.

Wishing our readers a peaceful, restful summer—one during which we can each replenish our energy and continue our meaningful work in September! God bless!

Наша обкладинка

Христина (Головчак) Дебаррі, Фльоргем-Парк (Нью Джерзі). Народилась у Львові, іммігрувала до США у 1950-му р. Отримала трирічний сертифікат від Художньої школи м. Ньюарк (Нью Джерзі) і ступінь бакалавра мистецтва з другою спеціалізацією в педагогіці в Нью Йоркському університеті; закінчила курси в Мистецькій студентській лізі Нью Йорку; поглиблювала свої знання приватно на різних курсах і в майстернях. У 1997-му р. на запрошення китайського уряду відвідала Китай і прочитала там курс лекцій. Нещодавно мала нагоду виставити свої пастелі на Міжнародній виставці пастелей в Академії сучасного мистецтва м. Ціндао (2014), у Художньому музеї Сіань (201 — 2015) і Тайванському музеї м. Тайбей (2014 — 2015). Репродукції її робіт широко публікуються, зокрема у каталогах Міжнародної виставки пастелі (2010, 2012), часописих «American Artist», «Artist's Magazine» та «Pastel Journal». Має численні нагороди, зокрема від асоціацій «Allied Artists of America» та «Audubon Artists», Золоту медаль ім. Діяни Б. Бернгард (Н.Й.) та Золоту медаль Нью Йоркської фундації духовного мистецтва, нагороду ім. Ганса Гольбейна від Товариства пастельного живопису. Президент Товариства пастельного живопису Америки (1998 — 2001); почесний закордонний член Пекінської дослідницької академії пастелі; член управи Мистецького клубу ім. Кетрін Лорилард Вульф (2015).

Our Cover Artist

Christina (Holowchak) Debarry was born in Lviv, Ukraine, and immigrated to the United States in 1950. She received a three-year certificate from the Newark School of Fine Arts and a BS in Fine Art, Art Education minor, from New York University and took additional courses at the Art Students League of New York as well as private courses and workshops. In 1997, she traveled to China and gave demos as a guest of the Chinese government. More recently, she exhibited her pastels at the International Pastel Exhibition Invitational, Contemporary Art Academy of Qindao (2014), and the Xi'an Art Museum Invitational, Taiwan Museum, Taipei (2014–2015). Her pastels have been reproduced widely, appearing in such works as the *International Pastel Artist Invitational Exhibition Catalogue* (2010, 2012), *American Artist*, *Artist's Magazine*, and *Pastel Journal*. She has received numerous awards, including Allied Artist of America, N.Y.; Dianne B. Bernhard Gold Medal, Audubon Artists, N.Y.; Art Spirit Foundation gold, and the Pastel Society H.K. Holbein Award. She served as president of the Pastel Society of America from 1998 to 2001; was elected International Honorable Member of the Beijing Pastel Research Academy; and served on the Board of Directors of the Catherine Lorillard Wolff Art Club (2015) in Florham Park, New Jersey.

An Afternoon of Poetry and Echoes from the Past

In April of this year, Yale University Press published **What We Live For, What We Die For**—a collection of selected poems of Serhiy Zhadan in English translation. The translators were Virlana Tkacz (founder of Yara Arts Group and director of numerous theatrical productions seen by audiences in New York City’s La MaMa Theatre, in assorted diaspora communities, in several cities in Ukraine and even in Mongolia) and long-time Yara Arts Group member Wanda Phipps. The fifty poems were chosen by Ms. Tkacz and include selections from Mr. Zhadan’s work from 2001 to 2015. The book is arranged in reverse chronological order, starting with poems inspired by the war in Donetsk and ending with a poem written in 2001 about the arrests of writers in the Slovo Building in Kharkiv in the 1930s.

In mid-April, I attended an event at the Philadelphia area’s Ukrainian Educational and Cultural Center, an event featuring poet Serhiy Zhadan, members of Yara Arts Group, and pianists Anthony Coleman and Fima Chupakin. During the program Mr. Zhadan recited the original Ukrainian version of several poems included in **What We Live For, What We Die For**. English translations were then recited by members of Yara Arts Group. The recitations were accompanied by effective but unobtrusive background music provided by pianists Anthony Coleman and Fima Chupakhin. The featured poems were a reflection of the turmoil and turbulence of a country under siege, of lives turned upside down, of war and poverty and shattered relationships, of displacement and replacement, of longing and despair, and quiet hints of hope that things might get better. During the final segment of the program, Mr. Zhadan recited several of his new poems, introducing them with a jocular comment that “these haven’t been translated yet.”

Following the formal program, attendees had the opportunity to converse with Mr. Zhadan and the other performers. I took advantage of this opportunity to chat briefly with Ms. Tkacz and then spoke with Mr. Zhadan about Kharkiv and my visit to the city in 1989, two years before Ukraine proclaimed its independence from the Soviet Union. I related to the poet my encounter and conversations with a group of dissidents who were protesting against the government’s attempts to restrict (and even eradicate) the Ukrainian language in the city. Turns out Mr. Zhadan had personally known the man leading this protest, Stepan Sapeliak. I was much saddened when he told me that Mr. Sapeliak was dead. The news took me on a trip down memory lane and prompted a mission to discover exactly when Mr. Sapeliak had died.

In the weeks that followed my 1989 visit to Ukraine, I wrote numerous articles for *The Ukrainian Weekly*, including one about the dissidents I had met in Kharkiv, an article which editor-in-chief Roma Hadzewycz graciously featured on the

front page of the August 20, 1989 issue. In the days that followed the performance of Mr. Zhadan and Yara, I learned (with the help of Ms. Hadzewycz and some additional help from Google’s search engine) that Mr. Sapeliak had died on February 1, 2012.

The search and discovery mission also inspired me to peruse an old album with photographs of that long ago trip to Ukraine and the people I had met in Kharkiv. I also rediscovered a framed graphic that has been hanging in plain sight for several decades and is noticed by me only when someone visiting the house sees it and asks about it. The artwork is a gift from artist Valeriy Bondar (one of the dissidents I had met in 1989)—a stark black and white illustration of a soldier cradling the lifeless body of a comrade. The words **Героям Слава** (Glory to the Heroes) appear at the top left corner of the illustration. The artist’s signature appears on the lower right, and a personalized and dated note from the artist to a much younger me appears on the lower left. – tsc

What We Live For, What We Die For

A review by Kristina Lucenko

“Where did your journey begin, and where will it end?” Questions of beginnings and endings, and all that happens in between, inform Serhiy Zhadan’s recently published *What We Live For, What We Die For*, a collection of selected poems beautifully translated into English by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, with a lively foreword by Bob Holman. The fifty poems selected by Tkacz are drawn from collections published between 2001 to 2015 and create a story map of unsettled movement, sometimes by choice, sometimes by force. Circles and cycles, the old and the new, passing seasons, displacement and return, the loss of time and of life, the indwelling resilience of children: these are all explored in narratives that resist stability, certainty, and soundness.

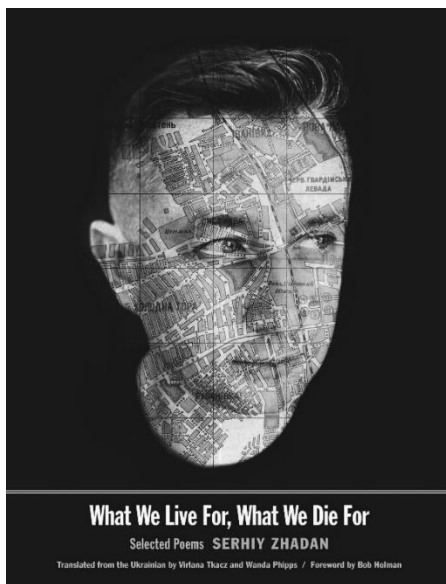
The poems are presented in reverse chronological order, and so, when reading beginning to end we are transported backwards in time but not to some romanticized, simpler past. In fact, the last poem in the collection, “The End of Ukrainian Syllabotonic Verse” (2001), is about the *Budynok Slovo*, a housing cooperative in Kharkiv (where Zhadan has lived for most of his life) inhabited by Ukrainian artists and intellectuals in the late 1920s and early 1930s. During this time the building quickly shifted from a site of creative and intellectual discovery to a site of surveillance and imprisonment where residents were arrested, deported, or shot. The building still exists today, an emblem of state-sanctioned violence inflicted on free-thinking Ukrainian artists with lasting repercussions for Ukrainian national and cultural development. When the poet writes that “the shadow of the building creeps up to your feet/ like a great flood,” we understand that for contemporary Ukrainian artists, the cast of that shadow is especially heavy and dark. For a Ukrainian poet writing about and within a tradition of Ukrainian poetry, the *Budynok Slovo* recalls a “tortured circle/ you sense each time you return to this place.” But just as great floods serve as powerful stories of grief and destruction, they also serve as stories of survival and rebirth and origin. Zhadan’s verse affirms the generative and generational resilience of Ukrainian art

and culture, intertwined as it has always been with politics and history.

A kind of ebb and flow animates the poems—a dance between inertia and propulsion that makes this collection feel nervy and restless and urgent. A desire to remember or be remembered gives way to the recognition that Ukrainian history is repeatedly marked and weighted by war, by violence. In “Socialism” (2004), a flippant, world-weary voice disavows the act of remembering altogether: “It’s a bad habit to lug around all kinds of garbage from the past,/ things you don’t need; at some point you stop/ and understand that you can’t carry all that grief and joy.” In a life marred by conflict and displacement and loss, what is the point of holding on to anything? This voice—is it cynical? pragmatic?

matter-of-fact?—finds its counterpoint in the poem “The Dark Shattered Wicked Winter” (2015), which pitches remembering as both an oath and a burden almost too great to bear: “I will remember the sky and how high it seemed./ I will remember cities suddenly startled by screams.” Is remembering a choice or a curse, or both? Critical, ironic, skeptical, but always clear-eyed, Zhadan’s poems make room for multiple voices, experiences, and possibilities.

The many voices and characters that populate the poems are highly specific and historically contingent, a ragtag amalgam of the scrappy and the beaten down. In the most recent poems, we meet a tattoo artist named Anton who is killed mysteriously at a barricade; a social worker named Yuriy who impersonates a Chechen sniper online; a chaplain named Ihor who hates hearing confession; a psychologist named Volodya who writes a self-help blog and is arrested for spying; and Sasha, a poet who listens to music through headphones while he wanders his burned-out city and believes that “What will survive from the history/ of the world in which we lived/ will be the words and music of a few geniuses/ who desperately tried to warn us,/ tried to explain, but failed to explain anything/ or save anyone; these geniuses lie in cemeteries/ and out of their ribcages/ grow flowers and grass./ Nothing else will remain—/ only their

music and songs, a voice/ that forces you to love.” The poems are deeply concerned with who and what survives (and what doesn’t), with loneliness and human connection, with the messages that get through and ones that don’t.

Among the most poignant poems in the collection are those inhabited by children. In 2017 the poet started the Serhiy Zhadan’s Charitable Foundation to help people of eastern Ukraine, especially children. According to a recent report by the Kyiv-based Ukrainian Independent Information Agency of News (UNIAN), since the Russian invasion in 2014, more than 240 children have been killed and 56 children have been reported missing. The United Nations estimates the total number of casualties at around 13,000, which means that this war has orphaned thousands of Ukrainian children. These are hard truths to carry. In “The Dark Shattered Wicked Winter” the resilience of children is presented as a kind of prophecy or wish:

Children born under those stars
and named after the dead,
will exude wisdom in each breath,
while talking to enemies and thieves.

They will be stubborn and sure of themselves,
as if their future held no death,

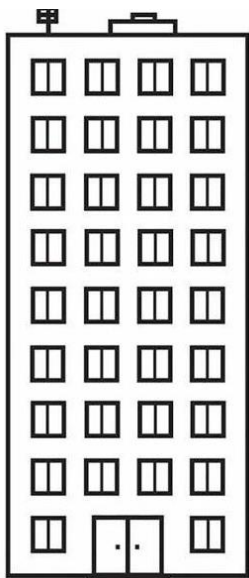
as if their past held no rage.
They will remember everything that’s been
forgotten.

They will make their way in night storms,
overcoming hurdles and obstacles.
They can handle it, try and teach them
to believe, to love and to remember.

Remember all that they carry with them:
the grass blackened by snow,
the sky over scorched heads,
the earth under tired feet.

The poem predicts/hopes that future generations are unyielding and persistent in the face of whatever dark storm may come. Undergirding Zhadan’s poetry is a humanitarian desire to improve the physical, cultural, and spiritual conditions in which Ukrainian people live, today and tomorrow. Whether set in empty cities or mining villages, on psychedelic mushroom farms or soccer fields, in gritty train stations or along railroad tracks, Zhadan’s poems reveal the heart and soul of places forgotten, hidden, and unseen, so that we may also witness and understand and remember.

Author Kristina Lucenko teaches writing and rhetoric at Stony Brook University.

Що таке дім?

Що таке дім? Одним реченням скажи...
Чотири стіни і дах? Чи це не дім, а будівля просто? Але якщо не маєш над головою даху і не маєш чотирьох стін? І навіть трьох — і тих не маєш.
Стоїш на роздоріжжі і семи вітрах, і жоден GPS не знайде шляху до дому, якого немає.
Місце, де найближчі люди живуть?.. Чи це не дім, а сім’я? Але якщо її раптом не стає? А чотири стіни і дах, які ще вчора були домом, сьогодні відлунюють пустою.
Ти стоїш на роздріжжі, і семи вітрам не під силу розвіяти твої печалі. Бо шляху до того дому, що був твоїм домом, більше немає...
Що таке дім. Одним реченням сказати?
Дім — це ти. І все, що є у тобі. Що завжди носиш у собі і з собою. Від роздоріжжя до роздріжжя. Попри печалі і вітри.
Що таке дім? Одним реченням?
Це там, де на тебе і твої натомлені серце й ноги тихо й терпляче завжди чекають твої хатні капці...

Аліна Акуленко, Київ.

Перепрошуємо... У червневому 2019-го р. числі журналу «Наше життя» на с. 2 було неправильно вказано посаду, яку обіймає Орина Сокульська. Слід читати: «Заступниця голови Всеукраїнської громадської організації «Союз Українок».

Богдан-Ігор Антонич. Простоти крізь асфальт

Богдан-Ігор Антонич.

Він просто був хрущем. І жив на вишні. Тій самій вишні, що оспівував Шевченко. Не мріяв про визнання й славу. А просто жив. Й прожив усього двадцять вісім літ. Воно й на краще. Бо по смерті його цькували. Натхненно й люто. За те, що цитував не Леніна, оспівував не Сталіна, а Волга Вітмена, Омара Хайяма, а разом з ними язичницьку символіку та лемківські мотиви. Щось в тій його поезії було не так. Зовсім не так. Радянська влада не розуміла, що саме, але їй дуже й дуже відгонило від неї волею. Поміж рядків невтомно чатувала незрима небезпека. А поміж рим — підступно зачалась тиша. Було у його віршах настільки тихо, що чути було, як росте трава. Бриніли в ній і роси, й думи, й долі. Легіли сивогриві коні. «І виноград і водоспад у долі, і сад і дзвінко дзвонні солов'ї, і їх пісні, немов фонема «і», і гай, і водограй, і край на волі».

І важко вірилося, що римувати він почав по польськи. Син греко-католицького священника з Лемківщини, він блискуче закінчив гуманітарну гімназію ім. Королеви Софії у Сяноку — тогочасному Підкарпатському воєводстві Польщі. І хоч це був єдиний у тих краях навчальний заклад, де викладали й українську мову також, гімназистом він римував — і римував пристойно! — польською.

А тоді в його життя прийшов Львівський університет, а в його творчість українська мова. Він писав нею як дихав: збивав метафорами з пантелику, епітетами виймав душу і не повертав її на місце. Любив малювати й малював. Любив музику і грав на скрипці. Любив життя й вважав себе рушницею, зарядженою щастям. А ще він знав, що «розпускають коні сиві гриви, пара з уст, мов дим. З рвучим вітром буйногривим! Бути вічно юним, вічно молодим!»

Саме так і сталося. Він лишився вічно молодим. Апендицит, запалення легенів. Не витримало серце. Пішов у двадцять вісім. Лишив про себе трохи спогадів і віршів. Здавалося б, усе. Нема поета і нема проблем. Утім, радянській владі його здолати виявилось не під силу. Вона заборонила його ім'я і творчість, але не в змозі була накласти вето на хрущів. А він же — був хрущем. І жив на вишні. Не просто вишні, а оспіваний Шевченком... І він проріс. Проріс зеленою травою крізь асфальт радянщини. Та так, що в шістдесяті тим асфальтом побігли тріщини. Його поезію спочатку надрукували за кордоном, а у 1968-му р. збірка «Пісня про незнищенність матерії» із передмовою Д. Павличка вийшла в Україні.

Ох, недаремно його віршів так страшилися *сексоти*. У його рядках насправді крилася міфічна потужна сила. Від неї мимоволі розпрямлялися за спинами людськими всохлі та затерпілі за роки мовчання крила. Люди на них озиралися здивовано, а тоді потроху вчилися літати. І не боялися. Тріщали клітки. Тріщала імперія. І йшов тріщинами асфальт, як проростала крізь нього трава. І разом із нею — Богдан-Ігор Антонич. Який любив життя. І світ, в якому він був хрущем, і вишнею, й травою. В якому він був усім...

*З всіх найдивніша мова гайова:
в рушницю ночі вклав хтось зорі-кулі,
на вільхах місяць розклюють зозулі,
Росте Антонич і росте трава...*

Прислухайтесь, як росте трава. То все — він, Богдан-Ігор Антонич.

Аліна Акуленко, Київ.

Богдан-Ігор Антонич

(народився 5-го жовтня 1909-го р. у с. Новиця, Горлицького повіту, Лемківщина; помер 6-го липня 1937-го р.) — український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець. Через офіційну заборону ширше знаний лише з середини 1960-х; мав значний вплив на сучасну українську поезію; філософська лірика, релігійні, космічні мотиви, відгомін лемківського фольклору та язичницької символіки.

Продовжуємо друкувати «Щоденник» емігрантки **Мирослави Сірої** (з дому Козак), який нам прислала її донька **Надія Нунка**, членкиня 75-го Відділу СУА (Нью Джерзі) та заступниця голови СУА для справ зв'язків. Початок у журналі «Наше життя» за червень місяць 2019-го р.

ЩОДЕННИК ЕМІГРАНТКИ

Частина 2

(Друкується скорочено мовою оригіналу)

19.VIII.1944 (середа)

Тому, що ми зовсім відбилися від групи українців, які були в Славську, то не знали, що дієсь на фронті і могли серед гір бути заскочені більшовиками. Тому постановили перенестись під Волосянку, де згуртувалось багато наших людей. З огляду безпеки перед літаками, які кружляли цілий час і стріляли до кожної фіри, піхотинця, розвішеного білля, ми виїхали аж над вечір. З'їзд в долину також був тяжкий: треба було віз колами гальмувати, бо під тягарем віз сам котився в долину. Тепер ми побачили Славсько — пусте, спалене, а церква з розколеною банею немов простягла руки до неба. Ніч захопила нас на дорозі до Волосянки — села, віддаленого від Славська на 10 км. При дорозі були тільки де не де розкидані хати...

Фіри стали одна за другою на дорозі. Була 10 год. і не було права шукати нічлігу. Переспали ми на возах під будами, які вже встигли від часу виїзду з дому зробити собі. То була велика вигода — все таки дах над головою.

20.VIII.1944 (четвер)

Рано, ледве небо почало ясніти, ми рушили далі. Їхали дуже довго. Десь не десь були доми при дорозі, але вони не підходили нам. Зресигнований такою їздою, Яцух, що їхав з нашої валці, відлучивсь від нас зі своїм знайомим, Неньковим. В віддалі од 1 км. від них й ми знайшли собі підходяче місце. То була господарка бойка, Камянчина, вдівця з цілою купою дрібних дітей, на протів височезної гори, Могили, яка немов засляняла нас. Він мав дві хати, в сінях одної, на возі спали Мирона родичі, а на долині в другій, яка стояла зовсім пустою, в одній кімнаті вуйки й Оля, ми в сінях на соломі, а мама з татом надворі на возі.

28.VIII.1944

Тут ми трохи заспокоїлись і прийшли в себе. Налетів не було, тільки кожного дня пролітали літаки, до яких з гір відзивались зенітки. І цей відгомін голосною луною котивсь

далеко верхами. Коли приходив день, я числила години до смерку, бо тоді на небі панувала тишина. Приємно було смерком сидіти всім коло хат — кожний відпочивав з полегшенням, що один з днів прокотивсь спокійно. Коло хати тихесенько журчав струмок і ніс чисту холодну гірську воду, луною віддавали тужливі бойківські коломийки з високої полонини на Могилі, і сумно бляли звіттам вівці. Гасло літо, їжились поля стернею, а над усім висіла безнадія та сум.

Кожного дня ходив Тато з вуйком в село на «новинки». Ситуація політична мінялась. Раз була добра, а раз — погана, раз світила надія на повернення до Стрия, а раз журила дальша дорога на Мадярщину.

3.IX.1944

По двотижневому побуті під Волосянкою переїхали ми до Кального. Я дуже боялась, бо треба було їхати в білий день, і то головним гостинцем зі Славського до Лавочного, а наша валка складалась аж з 6-х фір. Вполудне ми приїхали до Кального. Це є осідок українських партизан. Тут стоїть їх ціла сотня. Усі в німецьких мундирах, добре озброєні. Вони, власне, розмістили всіх по хатах. Дали нам добру хату у якогось ліпшого господаря.

10.IX.1944

Живеться нам тут не зле. Вдень літаків майже не чути, натомість вночі здається, що сотні закривають небо — так багато перелітає їх. Говорять, що тепер дуже бомбардована Мадярщина. У горах помітна вже осінь. Ранки дуже холодні та вогкі від мряки. Через своє вікно бачу, як щоранку в цей холод миються напівроздягнені хлопці — в річці, від якої тіло деревіє. Їх тут в селі багато. Ввечері приходять до кімнати та сідають на лавах попід стіни. Нафти нема, то сидимо всі на помацки. Крізь криву плиту в кухні пробиваєсь мерехтливе світло вогню і кидає на стіни тіні, викривлені дещо, великі й дивовижні. Лунає пісня бойова,

батьора, повна віри в перемогу. Сидять дуже довго, а опісля розходяться спати по стодолах.

15.IX.1944

Вночі згинула нам кляча. Остались ми тільки з Куциком й лошаком-сиріткою, який притулився до нього й сумними очима дививсь на зішттивнілу маму. Кудись, на гору, відвезли її бойки, а ми остались в безпораднім положенні. Справді, не була вона така добра, але все-таки завезла нас аж сюди. Тим часом, ситуація, мабуть, погіршуєсь, бо німці всіх евакуйованих виганяють за границю. Багато людей з Волосянки і Тарнавки вже виїхало. До Кального німці взагалі не мішаються, бо тут є своя «держава», де владу мають тільки українські партизани.

25.IX.1944

На лінії Сколе стрілянину чути день і ніч. Партизани вже самі говорять, що завтра залишають Кальне та будуть пробиватись через фронт на зади большевиків, бо тут залишитись не можуть. Ми вже пакуємось. Ціле щастя, що татові вдалось десь у Славську в військовому штабі роздобути пару коней, яку сьогодні Мирон привів. Оповідає, що на головному гостинці на границі великий автомобільний рух. Армія відступає далі... Партизани дістали нові припаси, амуніції, взуття та харчі. В цілому, у селі помітний поживавлений рух.

26.IX.1944 (вівторок)

Ми вже спаковані, але рушимо тоді, коли й УПА дістане наказ вирушати. Вполудне мадяри постинали всі стовпи телефонні, які проходили через село. Тоді також прийшов наказ виїжджати для всіх. Була десь година третя пополудні, як ми покинули село, а з нами відділи УПА.

Січе дрібна осіння мжичка... Гори заснувались сивим туманом. У цій мряці сивіють силуетки жовнірів УПА, які гусаком, повільним кроком пливають на долину. Ніхто нічого не говорить... мокрі, окульбачені коні, сумно похиливши голови, чалапають по болоті.

У Лавочнім наші дороги розійшлись. Ми спрямувались на південь, вони — на північ, звідки чути було голосний грім від гармат. Відійшли, розпливлись в сутінку, як тіні...

А дощ дзвенів і шелестів по деревах. Співав осінній ноктюрн...

Ночуємо в Опірці у священника. Ціла кухня заповнена біженцями, які сплять на землі один коло другого. Багато людей ночує також надворі.

27.IX.1944 (середа)

Хмарно... вогко... болото. Гостинцем суне колона авт. Вони ледь посуваються в густому болоті, яке обліпило колеса грубою верствою і заставляє їх вертатись на місці. Між автами багато мадярських візків та валки евакуйованих. Фіри майже не посуваються, бо першенство мають німецькі авта які все надїжджають і застрягають у болоті та тарасують дорогу. За цілий день ми посунулись тільки 1½ км. Сутінки захопили нас під віядуком в Опірці. Цілий час зимно, дощ і болото. Обув'я зовсім замочилось. У якійсь хаті, в час постою, ми напилися гарячої води з цукром, бо чаю під рукою не було. Як же смакувала нам тоді ця солодка тепла вода, яка разом з кавалком пісного хліба була вечерею! Пізно ввечері ми посунулись знов ½ км, виїхали під гору на границі і там заночували під голим небом. То був довгий безконечний шнур валки, частиною якої були й ми. Один кінець її був вже десь на Закарпатті, а другий може ще в Славську.

Мокра погода була далі, ще й зірвався вітер. А зимно було так, що зуби заскакували одні на других. Я з Мироном лишилися на возі при конях. Циганська буда давала захист від дощу і вітру, але цілу ніч я трусилась від холоду. Тато й мама просиділи цілу ніч в якійсь колибі, де не було ні вікон, ні дверей — тільки стіни та дах. Там було трохи тепліше, бо всередині палили вогонь, але не можна було лягти.

28.IX.1944 (четвер)

Дощ не перестає падати, з чого ми дуже тішимось, бо маємо спокій перед літаками... Вночі так перемерзли, що не могли прийти в себе. Гаряча чорна кава, яку зварила мама в колибі на вогні, привела нас до притомности та розіллала приємне тепло всередині. Посуваємось крок за кроком. За нами летять у повітря мости, віядуки, стовпи телефонні та будки колійові. Повітря дрижить від гуркоту. Цілий день проходить нам у «слимачій» мандрівці і виглядає, що тих два кілометри до границі ще й сьогодні не пройдемо. Смеркає — ми підносимось стрімким і болотистим узбіччям Бескиду. Довкола нас, під нашими ногами лежать нижчі вершини, якими повзуть хмари — у підніжжі нам також хмари. Дощ вже перестав падати, небо проясняєсь, але болото по кістки. Мої мешти зовсім мокрі — болото зверху і всередині. На дорозі навал фір й авт військових, які повзуть над самою прірвою. До границі залишилося нам ще ½ км, але тому що ніч, затримують нас німці на «греншук» й там дають нічліг та гарячу каву. Спимо всі на землі,

є нас десь 40 жінок та багато дітей, які цілу ніч плачуть. Мужчини сплять на возах на площі біля «грншучівки».

29.IX.1944 (п'ятниця)

День встав вже сонячний і погідний. Цілий терен тут зритий окопами, засіками та бункрами. До малярської границі ми підїхали близько 11 год. По перевірці документів проїжджаємо граничну браму. Їдемо тепер з Бескиду на долину. Відразу помітна інша господарка цього терену. Дорога дуже добре утримана, над прірвами залізні бар'єри, коні їдуть добре й легко. Краєвиди такі чудові, що мимоволі вириваєсь з грудей захоплення їх красотою. Спускаємось цілий час в низ – в тіні шпилькових дерев добре одержаних. Хати в сливових садах, (що саме тепер зрілі), біленькі, чепурні й багаті. Минаємо Сваляву, яка є досить зруйнована, і Воловець. Тут дощу майже не видно. Краса Закарпаття нас зачарувала. Бескид прямою стіною урвався, а ми їдемо легкою горбовиною з широкими асфальтовими гостинцями, з обох сторін якого тягнуться білі цементні парапети. На ніч задержуємось в Нижнім Верецьких. Хата зовні й усередині чиста, як дзеркало. Люди тут бояться малярів і слова «Україна». Говорять «ми руснаки, а мова наша руснацька», тільки з довірою визнають, що вони українці й оповідають, скільки молодого цвіту дали для української справи в 1938-му р.

30.IX.1944 (субота)

Сьогодні знов зробили ми багато кілометрів за день. Зрештою, по таких дорогах, як тут, це не є жодна штука. Звертаємо увагу на краєвиди, бо такі чудові, що неможна не звернути. Дорога в'ється верхами, а устіп схилами все якісь зелені долини чи ліси, де рівне кожне дерево.

У дорозі нагнав нас німецький фельд-жандарм, який радить ще цієї ночі доїхати до Ченадієва (12 км від Мункача), де є німецька команда, яка дасть нам опіку й харчі на дорогу. І то треба спішити, бо і вона вже евакуювалася. Їдемо без відпочинку, хоч уже ніч. В одній місцевості коло лісу оточило нас багато малярів озброєних, які хотіли нас інтернувати та провести ревізію, бо їдемо без конвою. Викручуємось, що наш конвой є з передньою валкою – і якось нас відпустили. У слідуєчій селі затримали нас німці. Зрештою, по тій пригоді вже нам відпала охота далі їхати. Вони всі фіри стягнули на величезне подвір'я якогось приходства, де мусимо перебути до ранку.

Ніч ясна, холодна й прозора, як скло.

Поміж возами блимають вогні, на яких люди варять бараболу, зупу бараболячу чи каву. Іншого нічого не вариться в дорозі. Це має свій спеціальний смак – й пахне димом. На возі нема місця для всіх. Сплю на землі коло воза на в'язанці кукурудзянки, якої колінка тиснуть дуже. Ритмічне румкання коней робить приємно й сонно.

1.X.1944 (неділя)

Зоріє... Будять нас і ми виїздимо, а о 7 год ми є вже в Ченадієві. Село велике, як містечко, з мурованими, навіть поверховими, будинками. У хатах чистенько, мешкання й кухні улажені вже на західний зразок. Можна тут все купити для їди, передовсім повно овочів, м'яса й товщу. Нашого лошака ми ще в Верецьких продали за пенги, так що малярські гроші маємо.

2.X.1944 (понеділок)

По вибранні всіх харчів на дорогу, ми і всі українці, які тут живуть довший час, ладуємось до поїзду. Коні від нас вже забрали й подальшу дорогу, аж до Німеччини, будемо їхати залізницею. Цілу ніч стоїмо на двірці. У вагонах так тісно, що не можна на ніч лягти. Смердить гноєм, бо недавно транспортували тут коні, і ми сьогодні мусіли ще чистити вагон, який виглядав, як стайня. Нас тут є 30 осіб – з клунками й пачками. Деякі під суфітом зробили собі полиці з дошок і на них сплять, бо на долі вже немає місця.

3.X.1944 (вівторок)

Коло полудня виїжджаємо з Ченадієва. Усіх самітних мужчин забрано з транспорту і призначено їм везти коні й вози через Словаччину до Кракова. Поїзд рушає... для нас починаєсь інша частина дороги. Крізь широко відчинені двері вагону оглядаємо околиці. Останки гір зникають вже недалеко Мункача й починаються управні поля з ланами кукурудзи й соняшників. Наближаємось до Мункача і поїзд досить довго їде навколо міста, задержався на двірці. Мункач – гарне українське місто на Закарпатті з широкими вулицями, новітніми будовами та безліччю зелені й алей. Станція невеличка, але гарна й чиста.

Нас відтягнули на бічний тор і заноситься, що тут будемо стояти довше. Люди деякі пішли до міста і вже поприносили біленький хліб, ковбасу, овочі.

4.X.1944 (середа)

Сьогодні захмарилось і від самого ранку дощ ллє, немов з цебра. До нашого вагону через дірявий дах тече вода. Тому що маємо відїхати

аж пополудні, я з Мироном виходимо у місто.

Будинки чисті, при широких вулицях тонуть в зелені садів та городів. Що кілька десятків метрів стоять будки, де продають овочі. Цілі коші запашних, приманливих слив, кетиць винограду, жовтих, як віск, груш та рум'яних яблук. Овочі... манять, тим більше, що ціле літо не бачили їх в горах... і купуємо.

З вітрин крамниць усміхаються до нас продукти, яких в часі війни вже давно ми не бачили, або були для нас недоступні через «nur für Deutsche».

Ринок в Мункачі невеличкий, але на ньому можна все дістати: масло, сир, яйця, сметану, кури та овочі. Всюди говоримо по українськи, хоч написів ні шильдів ні афішів, крім малярських, інакших не побачиш. Тут уживають замість «так» – «айно».

5.X.1944 (четвер)

Доц далі лє... Ми з Мункача ще не виїхали. Люди ставлять попід вагони цегли, між ними запалюють вогонь і варять собі їду, немов цигани. Доц і вітер гасить вогонь, а до вагону вкрадаєсь сивий дим. Я рано знову пішла з Мироном у місто. І вступили ми до якоїсь харчівні, де нас якась молода панна не розуміла. Ми зажадали «тей» в надії, що це слово означає «чай» як в цілому міжнародному значенні. Приємне розчарування було для нас, коли вона принесла нам гаряче молоко та по кромці біленького хліба з маслом. «Гей» по малярськи не чай, а молоко. Як же смакувало нам тоді це гаряче молоко!

6.X.1944 (п'ятниця)

Ми ще не залишили Мункача. Потішають нас, що може вже сьогодні поїдемо. Дуже вже нудно сидіти на одній станції, незнаючи при тім, як довго. Десь пополудні коло 2 год виїжджаємо нарешті з Мункача.

Люди в місті закупили собі на запас муки, товщу, круп та папіросів.

Поїзд поволі залишає місто. В блиску погідного неба та сонця ясніє старинний Мукачівський замок на високій горі, порослій від ніг догори виноградом. Їдемо досить добре, на деяких стаціях навіть не задержуємось.

Пізно ввечері задержались на ніч на якійсь більшій стації.

7.X.1944 (субота)

Рано коло 11 год ми виїхали. Перед нами лежить місто, яке кожний хотів би скоро і щасливо минути. Це є Чоп — місто, яке дуже бомблять, а особливо станцію. О годині першій є ми вже в Чопі. Видно всюди сліди бомб, дахи побиті, виверчені ями, зруйновані будинки. Сам двірець виглядає цілим. Потішили нас, що не будемо стояти довго, найбільше годину. За кілька хвилин по приїзді, коли ми саме розглядали, де найкраще схоронище, надлетіли літаки. Зчинилась страшна паніка і всі з поїзду почали тікати в поле. Я, Мирон і мама скочили в рів, над яким ми саме стояли, як почалась канонада. Бомби свистіли над головами одна за другою, й грала зенітка десь дуже близенько. Нам здавалось, що вже не вийдем цілими. Гук... земля дрижить, колишеться, стогне, повітря свище від бомб, а близькі вибухи немов розбивають мозок. Грубі грудки землі летять нам на голову й плечі. Приходить страшна думка, що вже живцем присипає нас земля. Але ні! Все тихне навкруги, гуки стихають, літаки віддаляються.

Тепер перед нашими очима показуються страшні образи. Поле, немов побоїще, ранені з обірваними руками чи ногами, з нелюдським зойком лежать, скупані в крові. Поміж ними вже й трупи. Довкруги плач і крик ранених, матері шукають дітей, діти родичів, чоловіки жінок, і при тому всі плачуть – пекло на землі.

Вертаємось пригноблені на станцію. Наш ешелон стоїть цілий й непошкоджений, у вагоні всі живі й здорові. Вони нікуди не тікали, бо не було вже часу після того, як прилетіла ескадра.

Після цього наш поїзд скоро відходить зі станції. Ранених веземо з собою, трупів поховують на місці. Убитих 33 особи, ранених 42. У поїзді сум і мовчанка, навіть і в цих вагонах, які вціліли. У кожного свої думки про непевне завтра.

Мирослава Сіра (з дому Козак).

Святкуємо родини Генія

Коли щиро любиш Україну та її славетних українок і українців, то неодмінно гуртуєш навколо себе одностудців — таких самих відданих і невгамовних, які мають відкриті серця і дбають про збереження української спадщини. Наталія Тихолаз, доцент ЛНУ ім. Івана Франка (Львів) і її чоловік Богдан Тихолаз, директор «Дім Франка - Franko House» — яскраві представники такої когорти. Без сумніву, саме любов до України надихнула їх до створення авторського проекту **Наталії і Богдана Тихолазів**, який переріс в цікаву, змістовну, наповнену далеко не всім відомою інформацією, Інтернет-сторінку «Франко:Наживо/Franko:Live» (<https://frankolive.wordpress.com>). Якщо зайдеш

на неї, то зануришся в цікавий світ життя Івана Франка, його родини та близьких до нього людей. Але треба бути готовим до того, що покинути її зможеш хіба що через невідкладні справи.

Наталія Тихолаз люб'язно погодилася поділитися деякими своїми розробками з читачами «Нашого життя». Сьогодні вона вітає Франка з Іменинами та ділиться з нами статтею (яку вона віднайшла) Ганни Франко-Ключко — доньки поета, про іменинний пиріг. Рецепт цього пирога прочитаєте на сторінці «Наше харчування».

Б. Тихолоз і Н. Тихолоз у «Дім Франка - Franko House».

ПИРІГ ДЛЯ ТАТА

27-го серпня 1856-го р. народився **Іван Франко**. Він не любив пишних і гучних святкувань. Ба більше, завжди якось трохи ніяковів, коли громадськість виявляла до його особи надмірну увагу. Був неймовірно скромним і невибагливим. Не вважав себе «таким великим талантом, ані жадним героєм, ані таким взірцевим характером, щоб моя особа могла загригти всіх до себе». Чувся «пекарем, що пече хліб для щоденного вжитку»...

Цього дня пекли хліб у його хаті, красивий святковий хліб... Дружина й діти вітали тата у сімейному колі. На столі пишався «фірмовий» родинний пиріг Ольги Франко. Це був виріб із дріжджового тіста з м'ясною чи фруктовою начинкою, майстерно прикрашений по краю виплетеними з тіста косичками, трояндами і пташками. Уздовж пирога великими літерами (також із тіста) гордо значилося: «ТАТО».

Родина збиралася за сімейним столом. Було гамірно та смачно. У такі моменти всі чулися особливо щасливими... «Бо це був не тільки кусник тіста, наповнений начинкою і з написом зверху». У цьому пирозі була акумульована і матеріалізована в тісті сімейна любов, родинний затишок, тепло і добробут.

Цей пиріг назавжди у свідомості Франчат зберіг запах дому, дитинства й щастя. Він став символом духовної повноти життя, того сокровенного, глибоко захованого скарбу, який кожен з нас виносить з батьківського дому і який теплим спомином, де б ти не був, зігриває душу.

Зігривав душу він і доньці Івана Франка — Анні. Мешкаючи у далекій Канаді, донька письменника у 1958-му р. написала зворушливе мемуарно-кулінарне есе «Іменинний пиріг», а додатком до нього слугував рецепт родинного іменинного пирога. Йй так хотілося, щоб у святкові дні пахло домом... На батькові уродини мріяла почастувати цим пирогом усю українську родину, всю Україну. Смакувала його подумки, смакувала його і наживо. Бо ж «іменини без нього — не іменини»...

Тож сьогодні, коли уся українська громада святкує родини свого Генія (хоч і не іменини, як то заведено було за старим звичаєм, — найближчі припадають на 11-те вересня), поча-стуймося і ми.

З Днем народження, пане Докторе! Цей пиріг сьогодні для Вас. Частуймося, українці! Сьогодні наше спільне свято.

Наталія Тихолоз.

ІМЕННИЙ ПИРІГ (Друкується мовою оригіналу)

Ганна Франко-Ключко, донька І. Франка.

Отой Іменинний пиріг пам'ятаю я ще з зовсім малих літ. Я була тоді ще зовсім малий карапуз і щоб бачити, що мама робить на столі, я присувала до стола малий стільчик. На столі була велика стільниця. Тут же горнятко з мукою, а у великій, дерев'яній мисці з Косова пухке тісто, поки що накрите чистою стиркою. Мама миє старанно руки, приготує бляху, мастить її розтопленим маслом і посипає мукою. За цим усім слідять мої очі. Нетерпляче переступаю з ноги на ногу – тяжко дочекатись найцікавішого.

Нарешті мама відгортає покривало, мацає руки в масло і ділить тісто на три частини. Першу частину викладає на стільницю, розтачує його рівномірно на величину бляхи і піднявши легко руками, розсуває тісто в блясі так, щоб виставив малий краєчик вздовж краю бляхи. У кутах треба тісто добре втиснути, щоб бляха була вповні покрита. На це приходить начинка або фарш. Вона пахне так принадно, що я не можу витримати і прошу:

– Мамо, я хочу покушати...

Мама усміхається і набирає її в маленьку ложечку. Але це мені замало і коли мама зайнята розкладанням по тісті начинки, я засягаю в ринку, беру вершену ложечку. Мама нібито не бачить, але усміхається і нібито до себе говорить:

– Воронятко з'їло начинку і на пиріг не стало...

Розсунувши начинку, щоб покрила тісто, накриває її другою верствою тіста, рівенько попід краї, щоб поверхня була гладка і рівна.

А тепер приходить найцікавіша частина всього. Приглядаючись спокійно, я вже не можу більше чекати і прошу:

– Мамо, мені тіста!

Мама відриває кусочок і дає мені на стільницю, підсипану мукою, щоб тісто не прилипло. І вже мої малі ручки занурюються в пухке, м'якеньке тісто. Щоправда, його дуже мало, але нема ради, бо мамі не вистачить на пиріг. Я його мішу, кручу, тягну і тачаю... Хочу робити все те, що робить мама, але на хвилину

забуваю про нього, поглядаючи, що мама робить із третьою частиною тіста.

Кусник його мама витягає і викочує в довгий, тоненький валочок. Перерізвавши по половині, плете плетінку та й укладає його краєчком пирога при самій блясі. Знов бере кусник тіста і з нього викочує довгу смужку. А з неї викручує маленькі троянди і пташки. А пташки дістають дзьобики і очка з перцю. Яка розкіш! Як це все чудово зроблене! Чи я так зумію зробити?

І знов тягне мама довгий шнурочок, ріже його на кусники, довші і коротші і здовж цілої бляхи пише ім'я іменинника. Нині це буде «Тарас», але буде і Петро, і Андрій, і Гандзя, і Тато, бо так усі ми його кличемо. Пиріг готовий. Мама ставить його в тепле місце, щоб ще трішки підріс. Накриває його стирочкою. Заглядати до пирога не вільно, бо не підросте.

Я вертаюсь до свого тіста. Кручу його, викручую, розтачую його малою тачалкою, але в мене не виходить те, що хотілось би. То тісто прилипає до стільниці, то до тачалки, то знов заліплює мені пальці. По якомусь часі з біленького переминюється в сіре і вже зовсім не нагадує маминого. Мені стає досадно й жаль і хочеться плакати. Але мама потішає мене, що «буде гарна булочка», кладе тісто в малу формочку і ставить у піч, а я не можу дочекатися, коли вона вже спечеться.

Скільки таких пирогів пекла моя матуся і скільки то імен вона виписувала на них! Цей звичай вона перебрала від своєї бабуні, а я навчилася від неї і мені здається, що іменини без нього не іменини. Щось їм бракувало б... Бо це був не тільки кусник тіста, наповнений начинкою і з написом зверху. Пиріг – це старинний звичай з України. Його пекли по селах у різних відмінах. У будні дні це були вареники, великі, робітні, часто з темної муки. Їх поливали топленим маслом і квасною сметаною. А ради свята пекли книші і пироги. Залежно від okazji була й начинка. У піст була пісна – капуста, картопля з сиром, риж із грибами, риба, вурда з конопляного сім'я, цибуля. А вже на Великдень начинка була м'ясна – свинина, мішана січеними яйцями.

Пиріг або печені пиріжки були обов'язковою стравою й серед інтелігенції. Їх подавано

на найбільш парадних прийняттях. Тоді вони служили закускою, менш чи більш вибагливою, до борщу замість хліба. А вже найбільш вони прийняті на Різдво, бо їх роздавали колядникам. Пам'ятаю, як мама, зберігаючи цю традицію, пекла сотні пиріжків, складаючи їх, замочені в олію, тісно в блясі. І коли тільки роздавався тоненький спів колядників-дітей попід вікнами, тоді ми обдаровували кожного тими пиріжками.

Але найсмачніший то був наш іменинний пиріг. І тепер, коли засідаємо цілою родиною при столі святкувати день народження кожного з нас, а по середині стола він пишається, тоді мені здається, немов сама матуся є присутня між нами. Немов вона невидима, але колись сповнена великою любов'ю до нас, дітей, наклоняється над нашими головами і шепче тихо, мов подих:

– Вітаю іменинника...

Ганна Франко-Ключко.
Торонто, 15-го березня, 1958.

Словничок деяких уживаних слів

Покушати (діал.) – скуштувати, спробувати на смак.

Книші – різновид випічки з дріжджового тіста із загорнутими всередину краями; на Західній Україні так називали пиріг, начинений гречаною кашею та вареною картоплею.

Вурда – варений сир, який виготовляють на Гуцульщині із сироватки овечого молока. Для цього терте конопляне насіння заливають окропом, добре розмішують й варять доти, доки на поверхні води не з'явиться жовта піна. Її знімають друшляком і використовують, як приправу або начинку для пирогів чи вареників.

Риж – рис.

Стирка – шматок тканини (звичайно тієї, що була у вжитку), яку використовують для витирання чого-небудь; рушничок.

ЗАПРОШУЄМО НА РЕКОНСТРУКЦІЮ ВЕСІЛЛЯ... (Продовження зі стор. 4)

Молоді люди – Андрій та Марія, входили до головного активу першої політичної партії в центрально-східній Україні – Революційної Української партії (РУП). Саме РУП активно розповсюджувала тієї пори текст виступу адвоката Миколи Міхновського, близького друга Андрія Лівіцького та Марії Ткаченко, виголошеного на Шевченківських святкуваннях у Полтаві та Харкові у березні 1900-го і видрукуваного того ж року окремою брошурою у Львові під вразливою і неповторною назвою «Самостійна Україна». Що впадало у вічі, зацікавлювало всіх. У цій промові вперше було проголошено гасло «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ» і, як найближчу мету, поставлено вимогу «повернення нам прав, визначених Переяславською конституцією 1654-го року з розширенням її впливу на цілу територію українського народу в Росії». Саме за цю активну антиурядову діяльність А. Лівіцький переслідувався жандармським управлінням. У його помешканнях час від часу здійснювалися обшуки, які тоді в просторіччі називалися «трусами». Під них потрапляла й п. Марія, але їй неймовірно щастило завжди виходити, що називається, «сухою із води».

Рід Лівіцьких походив з давнього козацького племені, з відомої старшинської знаті. У давні часи був щедро наділений землею, маєтками та різними почестями за колишні бойові заслуги. На цій основі в пізніші часи став осучасненим дворянським родоводом. Його глава – батько А. Лівіцького Микола Іванович (хоча вимагав називати його лише Миколаєм, а не холопським Миколаєм!) паношився своєю минувшістю. Знайомлячись з новими солідними людьми просив запам'ятати, що він не Лівіцький, як то здавалося б мало бути, а саме Лівіцький. З притиском на голосному «і». При цьому розповідав буцімто бувальщину часів котрогось з бойових і знаменитих нащадків. Коли той обороняв свою державу від чужинців, йому у бою буцімто відтяли руку зі зброєю. Він тут же перехопив шаблю в лівіцю і майстерно переколов знічених побаченим противників. Ось звідки, мовляв, вони походять воїни-Лівіцькі!

На початку 1900-го Андрій з Марією прибули дніпровським пароплавом із Києва до рідних берегів. Юнак сподівався, що батьківське серце за цей час подобрішало, полагіднішало. Молоді домовились поміж собою про весілля, потрібна була лише формальна згода батьків. Одначе, Миколай Іванович і слухати

нічого не бажав про благословення, про заручини з простецькою дівчиною, яка була у сина за революційного агітатора та розповсюджувача листівок і літератури, а тут спорядилася до нього в невістки.

Через 72 роки після цих подій і через рік, як не стане на білому світі Марії Варфоломійни, у Нью Йорку вийде книга мемуарів п. Лівницької-старшої, озаглавлена «На грані двох епох». Аналізуючи твір, літературознавці напишуть: «у спогадах автор детально описала родинні зв'язки полтавських дворян Лівницьких, характери, смаки та переконання членів родини, побутову атмосферу, умови життя на тлі історичних подій, що відбувалися в Україні у перші роки ХХ ст. Розглядає особисте життя відомих київських письменників, державних і громадсько-політичних діячів, зокрема, Володимира Винниченка, Павла Крата, Миколи Міхновського, Миколи Порша, Бориса Мартоса, Володимира Дорошенка».

1920-й р. Сім'я Лівницьких: підліток Коля, Андрій Миколайович, молода поетеса Наталя та мати — Марія Варфоломійвна.

Для мене в цих записках головним було побачити, як сама п. Марія Ткаченко тоді, на порозі свого заміжжя, оцінила відмову батьків нареченого дати благословення на їхній шлюб. І я таки знаходжу те слово, яким оцінила гожа пані той протест родичів жениха — він у мемуарах позначається французьким виразом *mezalians*. Це насправді означає «нерівний шлюб». Заміжжя між людьми з різним соціальним становищем. Визнання поміж молодими неоднакового майнового стану, цензу. Саме це дискримінаційне побачила М. Ткаченко у відмові їй вступити на законних підставах до знаменитої родини Лівницьких.

Андрій на те все відбувся легким політичним жартом: «Це ще раз свідчить про те,

що треба, обов'язково треба у суспільстві проводити соціальну революцію. Тому ми з тобою знаходимось на правильному шляху...»

Тут я, напевне, мав би розповісти своїм читачам, хто і звідки походить сама п. Марія, з яких саме вона випестувалася Ткаченків. Звичайно, що політичні діячі, згадки про яких не можна було ніде віднайти в радянській літературі, історії, історіографії, приходять нині до нас в основному з Інтернетівської Вікіпедії. Бо це найлегший і найкоротший шлях до читачів. І я також заглядаю до Інтернет-енциклопедії, розгадуючи логотиф Марії Ткаченко. Там читаю: «Народилася 9-го квітня 1879-го р. у місті Бердичів на Житомирщині [за відомостями К. Криворучко — у с. Білилівці Ружинського р-ну Житомирської обл.» (Саме отак неокочирно, з однією лише відкритою дужкою у реченні написано).

Мене, насамперед, насторожила ця спрощена, зовсім не наукова, не академічна версія подачі даних, бо ж яка це, скажіть, будь ласка, у дев'ятнадцятому столітті була Житомирська область? І хто такий, цей дивний К. Криворучко, на кого посилається Вікіпедія. Науковець, історіограф, літературознавець? Я кілька днів шукав відповіді на ці запитання, і не знаходив їх. Тому, що їх просто не було. І тоді взяв до рук книгу спогадів Марії Лівницької (у дівочтві — Ткаченко) «На грані двох епох», яка, розповідаючи про чоловіка, політичну та соціальну ситуацію в суспільстві, мимоволі мала ж, напевне, обмовитись і про себе, про свою сім'ю, походження, батьків. Нарешті, щось сказати про рідний край, де виросла, стала важливою і коханою людиною для такого тямущого чоловіка, яким був незабутній естет і розумник А. Лівницький.

Це ж треба вміти так розповідати про ситуацію навколо себе: про людей, з якими доводилося спілкуватися — з відомими тоді політиками Миколою Поршем, Миколою Міхновським, братами Шеметами, Володимиром Дорошенком, зі славним меценатом і публіцистом Євгеном Чикаленком, його дружиною Марією, іншими видатними киянками, котрі на зламі попередніх віків входили до київської «Жіночої Громади», і ніде не обмовитись про себе, про свою сім'ю і рідних. І аж тільки на сторінці 57-й читаю: «Батько мій був щиро, глибоко й ревно релігійний. Побожність мачухи була більш формального характеру й полягала в автоматичному відмовлянні молитов. Але, не зважаючи на свою побожність, а, може, саме завдяки їй, батько мій ставився критично до тодішнього

духівництва. Місцевого нашого священика він не любив і ніколи у нього не сповідався. Сповідатись їздили до сусіднього Браїлова за шість верстов. У Великодню ніч звичайно ходили до церкви. Повертались додому вранці та цілою родиною урочисто розговлялись. Настрій при цьому був святковий, радісний...»

Ах, ось воно що: отже, Браїлів, але це ж ніяка не Волинь, Полісся, теперішня Житомирщина. До Бердичева від названого населеного пункту кілометрів 125 — 130. А за шість верст від Браїлова і нині лежить місто Жмеринка. Хоча міг би бути й інший населений пункт. Тому з остаточним висновком я не поспішав. І лише на сторінці 97-й мемуарів дружини президента УНР в екзилі, у ситуації, коли з жандармського управління до п. Марії вийшов офіцер і назвав її нареченою А. Лівичького (був такий епізод), авторка пише, що тут вони розійшлися з Костянтином Лівичьким, з яким вона приїхала до Києва: він повертався на береги Дніпра до Ліплявого, а вона попрямувала «у Жмеринку до батька»...

Мало-помалу назбирав я зерняток зі спогадів Марії Варфоломійни, аби зрозуміти, що доля в неї сирітська. У неповних два роки залишилася без матері. Історія цього сирітства така. Дуже любилися мати з батьком, і якимось поїхали в гості до багатих друзів. Дружина п. Ткаченка понад усе любила танцювати. На тій вечірці вона надміру розгарячилася, а вже треба було їхати додому, бо чекало дома на батьків маленьке дитятко. Накинула мати на себе у санчата легенько шубку, а не вповилася, якби належало зробити, залишаючи простір для свіжого, швагкого вітру з морозцем. Бо, можливо, й вино ще з середини гріло: поки доїхали додому, вона вже й серйозно простудилася. Лікар діагностував двостороннє запалення легень. А за десяток днів прозвучав траурний марш: врятувати молоду й красиву, любу жіночку керівника комерційного банку Жмеринки Варфоломія Семеновича Ткаченка не вдалося.

Однак була у Марійки старша сестричка Неоніла. У сімнадцять літ вона вийшла заміж за Івана Крижанівського. А той Іван був дуже побожним чоловіком і невдовзі його висвятили на священика. І згодом молоді люди від батька зі Жмеринки виїхали на парафію у село Володіївці. Я коли прочитав це, замало не підстрибнув у кріслі. Подумав, що йдеться про ті Володіївці, котрі відомі мені, як недалеко сторона від мого рідного Джурина на Вінниччині. Я чимало разів проїздив через те село, прямуючи до Чернівців чи Томашполя.

Велосипедом навідувався туди з різними okazіями. До того ж, мешкала там наша близька рідня.

Дочитуючи мемуари п. Марії Ткаченко-Лівичької, навіть подумки уявляв собі, як по весні, можливо, з'їжджу туди, щоб поглянути на той старовинний храм, який описала п. Марія, при умові, якщо він зберігся ще й по нині. Як по Володіївцях через родичів рознесу новину про те, що в їхньому селі, на початку минулого століття, мешкали близькі люди президента УНР в екзилі А. Лівичького.

Матушка Неоніла з Володіївців, як вказується в мемуарах, запрошувала молодшу сестричку Марійку на гімназійних вакаціях відвідати їхню багату господу. Бо все у них є, і насамперед, своя бібліотека, що найбільше цікавило дівчину. А ще можна поласувати солодких, як мед, черешень, що народили того року багато ягід довкруги пошівської садиби та божого храму. Ось як виглядає той спогад у мемуарах Марії Варфоломійни: «У сестри і справді виявилася досить добра бібліотека — твори всіх відомих письменників російських і французьких. Українських книжок, крім легального Кобзаря, не було, бо в ті часи ні сестра, ні я ще не були свідомими українками. Сидячи там на високій черешні, не раз, було, чую, як сестра гукає:

— Марусю, іди допоможи коня запрягти у «лінійку». Поїдемо у Копайгород... Пару коней і хлопця їздового Ваня нам не дає (Ваня — це мій швагер-священик — М.Т.), бо хлопець у полі потрібний, — пояснює сестра те, чому маємо їхати «лінійкою», а не екіпажем.

Біжу на поміч. Їхати «лінійкою» (возом без полудрабка, пристосованим для перевезення, насамперед, лісоматеріалів — О.Г.) для мене — весела та приємна пригода, але для матушки — з огляду на опінію прихожан-селян — трохи ризикована. Моя сестра була старша за мене на шість років. Вийшла заміж у сімнадцять років і ніяк не могла звикнути до поважної ролі дружини священика. Одного разу трапилася справді пригода. Конем правила я. В одному місці задивилась кудись, потягнула віжки в бік, і ми, виїхавши на горбок, перекинулись. Падати було невисоко, не потовклися. Підняли «лінійку», звели коня з горба і поїхали далі. Опам'ятавшись, я почала сміятись, а сестра цілу дорогу бурчала, бо сукні наші були в жахливому стані, скупавшись у куряві. На щастя, ніхто нас не бачив, і престиж матушки від того не постраждав. З приємністю і тугою згадую ті давні часи, добу щасливої романтики. На зміну прийшли авто й літаки з

жахливими катастрофами і... жінки в штанях.

...Одного разу приїхала до сестри знайома, дуже симпатична й інтелігентна пані. Ми познайомились і багато говорили. За якийсь час ця пані запропонувала мені становище домашньої вчительки її дітей. Я згодилась і пробула у них від грудня 1898-го р. до весни 1899-го. Весь цей час я листувалась з Андрієм і Женею Лівичькими. Ці листи рятували мене від нудьги та помагали зносити одноманітність мого існування...»

Ви ж, звісно, пані й панове, не помітили в цій оповіді ключового, сигнального слова, а воно, скажу вам, — прозвучало. Це назва селища Копайгород, куди, власне, прямували попадаючи зі своїх угідь посіпль зі своєю залізною сестрицею. Я, вловивши цю важливу подробицю ситуації, подумав: «А куди ж це вони так далеко вибралися з Володівців під Чернівцями? Це ж маршрут у містечко, котре розташоване за два райони, на відстані, напевне, близько ста кілометрів... Хіба кіньми, та ще ж тоді, коли за їздових самі жіночки, на такі відстані відправляються?» І тут уже ж таки зрозумів: йдеться, напевне, не про ті Володівці. І справді, на Вінниччині є два населені пункти з такою промовистою назвою. Інші Володівці розташовані у Барському районі. За три кілометри від них і справді розкинулося якраз містечко Копайгород, котре у різні часи було й районним центром. Біля цих Володівців поруч є залізнична станція, на якій зупиняються поїзди і ближнього, і дальнього сполучення.

Отож, коли у благословенні Андрієві та Марії відмовили і батько, і матір Лівичькі, молоді подалися до Жмеринки. Батько дівчини їх зустрів з розпростертими обіймами, але дати своє добро на шлюб теж відмовився. «Вам мало буде мого одного благословення, — сказав розважливий банкір Варфоломій Семенович. — Працюйте над тим, щоб прихильніше до вас поставився Миколай Іванович, і ваша матінка, п. Андрію, а я тоді з радістю підтримаю цей новий союз...»

Зачула все це сестра Неоніла, аж на місці підстрибнула:

— Не слухайте їх, стариків, — вигукнула. — У них свої затрапезні забобони. Намічайте день весілля. Я його організую в своїй хаті. Іван мій освятить ваш небесний шлюб у нашому сільському храмі. Весілля відгуляємо в нашому саду над Лядовою, у Володівцях...

Напередодні неділі 15-го липня 1900-го р. з поїзда, що прямував з Києва, на станції Копай зійшла ватага молодих веселих людей з

мандоліною та гармошкою у руках. Їх зустріли три брички сусідньої попівської братії, друзів батюшки Івана. Усі вони покотили до обійстя місцевого священика Крижанівського у Володівцях, що розташувалося неподалік станції. Панотець і матушка з хлібом-сіллю на вишитих рушниках зустрічали Андрія Лівичького і Марію Ткаченко у воротах обійстя. На оказію збіглося багато селян, особливо малечі. Вони обсіли всі гілляки попівського рясного саду та виглядали чи не з-за кожного куща. А наступного ранку біля церкви було так велелюдно, як ніколи: вінчалася сиротина Марійка, сестра матушки Неоніли. Її тут усі добре знали, бо часто вона була в цих краях, майже рік учителювала в тутешній заможній родині.

Заблудле весілля було вельми голосистим, бо до приїжджих музикантів приєдналися й місцеві — з духовим оркестром і великим бубоном, мідними тарілками. І перепочинку у піснях та танцях зовсім тої днини не було. А яких уже різних, дивовижних страв без ліку наготували володівецькі жіночки та молодичі під орудою матушки Неоніли! Усі свої запаси відкрила вона перед гостями сестриці. Столи вгиналися від наїдків і напоїв. А коли одним скрипом наїхала під садибу священика довколишня попівська знать — друзі Івана та Неоніли, здається, такого хору ще не чули тамтешні краї. Заспівали вони такої пісні, яких і не чували ще в цих краях: «Ізвідти гора-а, а звідси друга. Межи... тими... гороньками Сходила зоря-а-а. Межи... тими гороньками Сходила зоря. Ой, то не зоря — а Дівчина моя-а-а Широкою долиною По воду ішла-а-а...»

Ой, які ж голоси чудові у священиків із матінками, що аж луни понад Лядовою ходять! Тим часом кияни стали в кружок і заспівали свою: «Ой, із-за гори Та буйний вітер віє. Ой, там удівонька Та пшениченьку сіє. А засіявши, Стала волочити, А заволочивши, Стала Бога просити».

Поки місцеві оглядалися та приноврювалися до цієї пісні, жених Андрій Лівичький приморгнув тричі, і вже в одну мить залунало широке та могутнє, у виконанні приїжджого весільного ансамблю:

«Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі...»

Кияни повернулися півколом до місцевої знаті святих отців, і вони в один голос підхопили бунтівні Тарасові слова:

«Сердито хвилі підійма-а-а...»

До третіх півнів не вгавала садиба отця

Івана Крижанівського. Побраталися місцеві з приїждженими і не хотілося їм розходитись. Відтанцювали місцеві дівчата з городськими парубками, матушки зі студентами, стали закликати своїх захмелілих хазяїв збиратися по домівках. Але то одна пісня візьме за душу, то інша, бо зібралися славні музиканти й співці за одним столом — ні покинути кампанію, ні прощатися не хочеться. Така вольна й сердечна ситуація на весіллі, можливо, раз на віку трапляється — і це відчували всі. Гарні люди зійшлися на чудову оказію. І раз по раз над садом лунало «Гірко! Гірко!»

***

Ось і подумалось мені, пані й панове, а чому б нині, через 119 літ, (якщо цього річ не вдасться, то через рік, у ювілейну 120-ту річницю), не реконструювати те славне весілля. Любителі старовини (як бачимо неодноразово), відтворюють через віки різноманітні бої та військові походи. А хіба весілля — з посадженими батьками, сватами — не можна реконструювати? Тим паче, що таку безмежно славну родину для слави України дали ті далекі вінчання у зеніті літа 1900-го року, вінчання у простій селянській церкві на березі річки Лядови. Тоді, стараннями Володівцевського священика Івана Крижанівського та його матушки Неоніли на світ народилася нова родина Лівичьких. З часом її глава, Андрій Миколайович Лівичький — знаменитий революціонер, із березня 1917-го член Української Центральної Ради, в часи буремних подій — губернський комісар УНР на Полтавщині, заступник Голови Ради Міністрів у кабінетах Бориса Мартоса та Ісаака Мазепи, товариш, себто заступник міністра і міністр юстиції в цих урядах. Протягом 1920 — 1921-х рр. виконувач обов'язків глави уряду УНР, а після загибелі Симона Петлюри — беззмінний керівник Директорії, головний Отаман військ УНР, з 1926-го до останнього свого дня 17-го січня 1954-го, президент УНР у вигнанні. Кажати б, головний страж українського духу, віри в велику славу майбутньої України в екзилі.

Вірна помічниця Андрія Миколайовича, Марія Варфоломіївна, відданий страж сім'ї. Матір двох знаменитих українців: дочки Наталії — відомої української поетки Лівичької-Холодної; сина Миколи, як і його батько, президента УНР в екзилі (1967 — 1989 рр.), охоронця українства у світі.

***

Я щасливий з того, що мою ідею з відтворенням через більш як століття знаменитого весілля у Володівцях, на берегах річки Лядової, підтримав голова вінницьких письменників, мій побратим Вадим Вітковський. Ми навіть узгодили деякі дії на неділю 14-го липня, якщо все складається саме так, як плануємо і того хочемо. Якщо урочисте свято відбудеться цього року. Уже готується меморіальна дошка з написом про знамените минуле весілля. Її розраховуємо привселюдно відкрити на фронтоні сільської церкви, яка була свідком давньої події. З допомогою артистів Вінницького музично-драматичного театру ім. М. Садовського, якщо вони, звичайно, підтримають нас, плануємо показати образи тодішніх молодого та нареченої, священика Івана Крижанівського, матушки Неоніли, гостей — співаків і танцюристів, сільських парубків і дівчат, поважних гречкосіїв...

Мені б дуже хотілося, аби в образі артистки на сцену вийшла дочка Лівичьких, знаменита літераторка Наталя зі своїми блискучими віршами, особливо ж, добіркою незрівнянної еротичної ліричної поезії, яка поправу вважається найкращою в українській літературі. Була то винятковою вроди мила пані, котра володіла, як написав знаменитий поет Євген Маланюк, «половецьким розрізом очей». Один лише її погляд збурював емоції таких знаменитих чоловіків давньої епохи, як Євген Маланюк, Дмитро Донцов. Вона була найближчою подругою Олени Теліги.

Наталя Лівичька-Холодна, справжня Богиня української ліричної та еротичної поезії.

Я виділив тут із родини Лівичьких п. Наталю тому, що це була справді унікальна особистість. Бог відвів їй тривале, у 102 роки, життя. Не стало її 2005-го року. В один із періодів мила пані працювала літературним редактором знаменитого жур- →

ВІДКРИТЕ ОСВІДЧЕННЯ ВІРИ ВОВК

Читачкам «Нашого Життя» прізвище відомої поетки Віри Вовк не тільки знайоме, але й близьке, бо на сторінках журналу були не раз рецензії/повідомлення про її нові видання. Поетка пов'язана зі США ще й тим, що 2003-го року була відзначена нагородою Літературного конкурсу ім. Лесі та Петра Ковалевих (який проводить США).

Віра Вовк, себто Віра Селянська, виростала в Україні, де молоденькою пережила початки Другої світової війни; потім доля закинула її до Німеччини, а опісля — до Бразилії. Після студій у Німеччині та Бразилії, вона отримала докторат із германістики і, до недавня, була професором в Національному університеті Ріо-де-Жанейро. Крім літературознавчих праць українською, німецькою та португальською мовами, вона є автором понад 110 книжок/збірок поезій, прози і драми українською мовою. Вона також переклала з різних мов 45 книжок. Більшість її видань вона сама ілюструє своїми радісними мистецькими витинками.

За свою непересічну й широкую творчість В. Вовк дістала багато літературних нагород, а Україна відзначила її ще й Шевченківською премією (2008) і Орденом княгині Ольги III ступеня (2013).

З найновіших видань Віри Вовк: 1) Віра Вовк. ВСЕЛЕННА МІСТЕРІЯ. Contraste: Ріо-де-Жанейро, Львів: 2018. 118 с.; 2) Віра Вовк. РАЙ-ДЕРЕВО (СОЛОДКА ЧЕРЕШНЯ). Contraste: Ріо-де-Жанейро, 2019. 54 с.; 3) Віра Вовк. ВАРІАЦІЇ НА ТЕМИ КОХАННЯ. Сонети і сонетоїди: формальні етюди. Contraste: Ріо-де-Жанейро. 2019. 22 с. Усі обкладинки виконані рукою Авторки.

Три збірки В. Вовк, немов три кольоритні бразилійські пташечки у зіграних поетичних формах, вже самими назвами виразно виявляють ті завжди питомі й дорогі авторці теми: містерія Божого світу у людській душі, серці та природі; і таємниця вічного притягання Батьківщини. ➔

налу «Наше життя» — літературно-художнього часопису США, що видається з січня 1944-го р. Слава його добре відома.

Цими днями зі США прилетів мені лист. Написала його україномовний редактор цього журналу Лариса Тополя. Запропонувала творчу співпрацю. Журнал готовий друкувати мої статті. Я сьогодні засилаю за океан першу свою публікацію і вона стосуватиметься якраз родини Лівичьких, давнього весілля у древніх Володівцях, котрі, образно кажучи, дало життя і їхньому колишньому редактору п. Наталії Лівичькій-Холодній. Очікуємо на вітання зі США від Союзу Українок Америки та редакції журналу до святкового столу 14-го липня 2019-го р., на березі річки Лядової.

Я усе це називаю для себе дивним збігом обставин. Ви ж зважте: у США мені запропонували співпрацю з їхнім всесвітньовідомим часописом, а я у цей час, нічого навіть не підозрюючи про подібне, готую статтю про родину їхньої співробітниці, навіть унікальну

реконструкцію весілля батьків знаменитої поетеси, зірки ліричної та інтимної української лірики Наталії Лівичької-Холодної! Йй-право, схоже на містику. Чи не так?

Ще зауважу, що статки у письменників мізерні, тому зробити велике, справжнє за подільськими мірками багате весілля нам із В. Вітковським (можливо, після публікації цього матеріалу благодійників у нас побільшає!) нам не під силу. Тому, запрошуючи на реконструкцію свята у Володівці Барського р-ну всіх бажаючих, просимо не забувати за власні вино-сально-м'ясні припаси, чому будемо вельми вдячні. З пропозиціями про свою участь у реконструкції торжества 14-го липня ц. р., можете звертатися і до мене (т.: 01138 067 267-92-93; email: z3re@i.ua), і до Вінницької обласної організації письменників України. До зустрічі за весільним столом знаменитих Лівичьких!

*Олександр Горобець, письменник,
м. Київ.*

Збірка «Весела містерія» – це складна філософічна медитація у формі діалогів. Це немов драматизовані роздуми про внутрішні конфлікти людини, потім – про внутрішню боротьбу у собі та відкриття себе. Це також відкриття жертви та самопожертви, а з тим і відкриття героя, але за Божою волею. Вже на початку збірки авторка звертає увагу, що «Вселенна благає любови», а тут диявол розкидає сумніви і спокуси на землі. Життєві змаги й перипетії розгойдують не одного, та один старший чоловік приходиться до розуміння, що «найбільшим лихом для людини – не ворог знадвору, тільки той у власному серці». Таких людей, як він та інші, в тій країні, не подолати. То ж диявол бачить свою поразку в Україні, бо «любов і жертва в пеклі невідомі». Остаточно (в частині «Євангеліє Буття») Ангел передає вістку про «собор вічності» на землі, саме там, де багато церков і трипільських писанок, де «нев'яучою трояндою розквітнув зів'ялий світ!»

Читаючи книжечку «Рай-дерево», ми відчуваємо дивування природою взагалі, а українською та бразилійською зокрема. Тут маємо опис того, як розквітає мітичне «дерево-рай», та це не тільки райське дерево у розумінні дерева життя, ані звичайний бузок/боз, як у нашому фольклорі, але також дерево, що «гойдає гнізда Херувимів», де «з гуцульської амфори на нього сипле роси сам Господь». Поетка намагається поєднати любов'ю свої два світи (Україну та Бразилію), та розлука з корінням свого роду (майже на три чверті століття!), примушена історією, не піддається злагідненню цього болю. То ж помимо бразилійського пульсуючого кольориту й музики, Поетка зізнається:

*«...моє серце навіки печуть
Чорнозем, налитий кров'ю,
І серед янгольських пісень
Забуті цвинтарища
Й ікони, що дивляться вглиб».*

Третя збірка «Варіяції на теми кохання» (книжка видана у 2019-му р., але поодинокі вірші були надруковані у 2012-му) – це есеї різних родів любови, а з тим і того, що саме вона приносить одиницям і світові, де її «По всій землі вихвалюють поети, Те людяно-первинне, незнищимо». Аж на останній сторінці збірки Поетка виразно сповідається:

*«Тобі моє кохання, Україно [...]
Тобі, тільки тобі до смерти я.
На хмарах я писатиму до тебе,
На мушлях, на піску і на корі,
В молитві за твої ім'я і славу [...].*

Стільки десятиліть, стільки слів і стільки книг! Те, про що ми здогадувалися, тепер уже явно бачимо: воно яскраво розмальоване, стало стверджуючою сповіддю про найбільше кохання Поетки і насильну болючу розлуку, яку історичні вітри створили, коли закинули Поетку аж на іншу півкулю світу цього.

Лариса Залеська Онишкевич.

Відчуття

Бринять в трояндах пахощі
Нуртує кров у жилах
В полях зірчастих всесвіту
Тчу мрію злотокрилу.

І серце, мов на ниточці,
Тремтить, тремтить і грає,
Безмежжя вічності п'янке
Враз душу огортає.

Незнана досі крил ширінь
Зліта в небесний простір
І вже далеко рідний дім –
Земний маленький острів.

Я в хмарах витчу інший дім
і дерево з росою,
Згорю отут і вниз впаду
Небесною красою.

Любов Дмитришин. Квітень, 2016. Флорида.

Two Ukrainian Women Honored in St. Petersburg, Florida

by Olya N. Czerkas

The St. Petersburg International Folk Fair Society, Inc. (SPIFFS), founded in 1975, presents multi-cultural events throughout the year. Members of UNWLA Branch 124, St. Petersburg, Florida, participate in and are actively involved with two of these major events.

The first is the “SPIFFS International Folk Fair,” which is held in October at Vinoy Park in downtown St. Petersburg. Many countries display their art, educate others about their culture and traditions, and sell traditional foods. This three-day, multi-cultural fair is educational, interesting, and enjoyed by all.

A second event of the St. Petersburg International Folk Fair Society is the International Ball where all attendees dress in their native attire. A banquet is held and guests are entertained by a variety of ethnic music and dance performances. Individuals from various countries are honored for their hard work and dedication to educating others about their respective countries and cultures.

This year, March 2, 2019, was a memorable day for our Ukrainian community in St. Petersburg. Two women, Orysia Petrina-Johnson and Stefania Zadojnyj-Roshetsky, were named “Women of the Year” by the Ukrainian American Association at the Gulfport Casino during the International Ball. Their recognition is noteworthy because both women have worked tirelessly for many years supporting the Ukrainian community, the Ukrainian church, and Ukrainian culture. For years, Stefania and Orysia chaired the dinners, lunches, bazaars, and other events at Epiphany of Our Lord Ukrainian Catholic Church. Both women were, and continue to be, instrumental in organizing events, assuring successful outcomes during community festivities, and bringing support to the

Vincent Cirillo, (Orysia's grandson), Orysia Petrina Johnson, Stefania Zadojnyj Roshetsky, Roselyn Johnson (Orysia's granddaughter)

many individuals who call on them for their helping hands. In the past, Orysia Petrina-Johnson was a Ukrainian dancing instructor at Epiphany of Our Lord Ukrainian Catholic Church where she taught many children what she had learned from her father's dance instructions. She spread the knowledge about the Ukrainian culture through many Ukrainian dance performances throughout Florida. Orysia was one of the founders of Branch 124 and continues to be actively involved in all branch events.

We congratulate Orysia and Stefania for being honored as “Women of the Year.” We sincerely thank them for their dedication to our community, for the knowledge they share, and for their commitment to Ukraine and its people.

Our Life Contact Information

Address changes, delivery and subscriptions

Зміна адреси, доставка, передплати.

office@unwla.org

Submitting articles, photos and other materials to editors

Редакція, дописи, знімки

unwlaoutlife@gmail.com

Ukrainian National Women's League of America, Inc.
Стипендійна Акція Союзу Українок Америки

Dear Sponsors and Benefactors, Please accept our best wishes for the 4th of July celebrations, remembering that freedom is never free. It never was nor will it ever be.

God Bless America!

Вітаємо з Днем Незалежності України 24-го серпня!

Боже, Україну храни!

IN MEMORIAM

In memory of Julia Mochnacz please accept my donation of \$150 to the UNWLA Scholarship Program.
Orysia M. Dail, Erie, Pa.

In memory of our member Irene Bartz, we are donating \$300 to the UNWLA Scholarship Program from UNWLA Branch 91 in Bethlehem, PA.
Oksana Koziak, Branch 91 president.

In memory of Olha Putykewycz and in lieu of flowers we are donating \$25 to the UNWLA Scholarship Program, through UNWLA Branch 98.

With sincere condolences to the family, Jurij and M. Orysia Jacus, Holmdel, N.J.

ПОЖЕРТВИ ЗА ТРАВЕНЬ 2019-го р. / Donations for May 2019

\$350 Alicia M. Behn, Bohdanna Chudio	\$200 Patricia Bodnar McGarrigle (113)
\$330 Ostap & Halyna Jakubowycz (98), UNWLA Branch 91	\$125 Ukrainian American Sitch (49)
\$250 Olena Papiz;	\$100 George & Victoria Mischenko (98)
\$220 John Pluta (13), UNWLA Branch 21	\$21 Renata Bihun (28)

We thank you for your generosity! Щиро дякуємо за Вашу благодійність!

М. Орісія Яцусь, скарбник Комісії стипендій СУА; Люба Більовицук, член Комісії стипендій СУА.

UNWLA, INC. Scholarship / Children-Student Sponsorship Program
P.O. Box 24, Matawan, New Jersey 07747-0024 • phone: 732-441-9530 Email: nazustrich@verizon.net

WAR VICTIMS' FUND ❖ ДОПОМОГА ЖЕРТВАМ ВІЙНИ ГІДНОСТІ

\$300 In honor of our mothers: Oksana Mostovych and Nadia Deychakiwsky. Yuri and Irena Deychakiwsky.	\$100 The Kiwanis Club of North Port in Memory of Mrs. Kateryna Kobryn , member of Branch 56 in North Port, Fl.
\$100 In memory of Mrs. Holowaty . Carol Lane and Claire Miller.	\$100 In Memory of Mrs. Kateryna Kobryn , member of Branch 56 in North Port, Fl. Askold and Lyudmyla Mosijczuk.
\$100 In memory of Zirka Smorodsky , through Branch 136. Bohdana Musia Shandor.	\$100 In memory of Mrs. Katrusia Kobryn , wife of Mr. Atanas Kobryn, through UNWLA Branch 56. Neonillia Lechman.
\$100 In memory of Mrs. Iwanna Martynetz , through Branch 56. Oksana Lew.	\$50 In memory of Mrs. Iwanna Martynetz . Nadia Bihun.

Святкування Дня Матері 139-м Відділом СУА

Травень – місяць пишний і прекрасний, сонячний і благодатний. От саме в цей дивовижний час ми й святкуємо День Матері. Свято це стосується кожного із нас – кожної людини, яка живе і ходить по землі. У багатьох вже склалася власна традиція святкування цього дня. Це чудова можливість провести його у сімейному колі, щось приготувати, або зібратися з іншими родинами десь на лоні природи та активно відпочити.

Так, 11-го травня 2019-го р. Стемфордський відділ СУА округи Нова Англія провів благодійну забаву до Дня Матері. Відбулася ця імпреза у залі Семінарії св.Василя, щедро наданому отцем-ректором Богданом Тимчишином.

Стемфордський відділ СУА – молодий, йому всього два роки. Тож досвіду у проведенні заходу такого масштабу ще не було. Але рано чи пізно треба розпочати. То як тільки виникла ідея провести забаву, не стали відкладати цього на потім, а взялися до роботи. Було багато переживань, потерпань, сердечного болю, як це буває, коли збираються 23 жінок... Та свято вдалося на славу і зародило віру в те, що такі заходи стануть традиційними у Стемфордській громаді.

Підтримати відділ приїхали голова округи Нова Англія Катерина Таньчин, секретар округи Надя Малішевська, хресна мама Стемфордського відділу Любов Волинець, голова 73-го Відділу СУА Марія Николук і союзнянки інших відділів.

Привітала гостей голова Стемфордського відділу СУА Тая Носаль. Також вона представила громаді одного із запрошених гостей вечора – пораненого у бойових діях на Сході України воїна АТО Костянтина Шкапоєда, який тепер перебуває на лікуванні в Yale Hospital (Нью-Гейвен, Конн.) Під час вечора для цього чоловіка була зібрана матеріальна допомога.

Запам'ятався всім чудесний виступ вокального ансамблю Союзнянок. Дівчата виконали кілька пісень про маму та своїм умілим і душевним співом до сліз зворушили не одного глядача. Допомогла підготувати цей виступ викладач вокалу Леся Шуфляда. Лесі так сподобався колектив, що вона теж вирішила стати союзнякою.

Родзинкою свята став виступ учасників музичної студії Лілії Кушнір. Вони показали музичну казку «Ходить Гарбуз по городу». Це був справжній дитячий мюзикл – з чудовими во-

кальними та хореографічними номерами, з барвистими костюмами, прекрасним акомпанементом і безмежною енергетикою та позитивом.

Після всіх привітань і смачної вечері ніхто не міг утриматися, щоб не потанцювати під веселу та запальну музику гурту «Браття з Прикарпаття».

Проведення цієї забави 139-м Відділом СУА принесло громаді Стемфорда багато гарних емоцій та згуртування.

Таня Носаль, Олена Шараварник.

Пресовий Фонд ❖ PRESS FUND

- \$50** Nadia Bihun;
- \$25** In memory of our dearly beloved and long-term member, **Mrs. Ulana Sos.**
UNWLA Branch 56 in North Port, Fl.

UNWLA ENDOWMENT FUND FOR WOMEN'S STUDIES AT UCU

- \$50** In memory of **Ulana Sos.**
Lubomyr and Lydia Jachnycky.
- \$50** In memory of **Ulana Sos.**
Anna and Ostap Macielinski.

UKRAINE'S SPIRITUAL GROWTH FUND ❖ Фонд духовного розвитку України

- 250 дол.** Татіяна Ясінська;
- 200 дол.** З нагоди уродин сина Юрія.
Надія Дейчаківська;
- 200 дол.** 139-й Відділ СУА в Стемфорді, Конн;
- 200 дол.** 125-й Відділ СУА в Нью Йорку.

SOCIAL WELFARE FUND ❖ Фонд суспільної опіки

ORPHANS' FUND ❖ Фонд сиріт

In memory of **Mrs. Katrusia Kobryn**, through Branch 56:

- \$50** Mrs. Stromeckyj; Yarymowych Family; Mrs. Lew; Sheldon Family;
- \$25** Jachnycky Family;
- \$20** Baranowsky Family; Rev. and Mrs. Petriv; Rev. and Mrs. Saciuk; Mrs. Fryder.

BAVUSI FUND ❖ Фонд бабусь

100 дол. 30-й Відділ СУА в Йонкерсі.

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

100 дол. У пам'ять моєї мами, **Олени Дзядев Іванець**, яка була учителькою у Сокалі.

Богданна Іванець Федорак.

43-й Український фестиваль Церкви Святого Юра – для єднання українців Нью Йорку

З 17-го по 19-го травня 2019-го р. в Мангеттені, в районі, що історично отримав назву «Little Ukraine», між 2-ю та 3-ю Авеню на 7-й вулиці проходив 43-й Український фестиваль церкви святого Юра. Три дні вулиця була різнобарв'ям вишиванок, майоріла рушниками і яскравими терновими хустками, пишалася зурореними писанками, вабила очі жіночими прикрасами, дивувала витонченим різьбленням по дереву та будила уяву пахощами домашньої кухні. Українська народна кухня – це неоціненне надбання нашого народу, створювана віками культурна спадщина, така сама, як мова, мистецтво, пісні чи історичні перекази. Саме тому не було, мабуть, жодного відвідувача фестивалю, який би не спокусився гастрономічною магією національних українських страв.

Одне з найрізноманітніших меню запропонувала громада церкви Святого Юра. Борщ, вареники з різною начинкою, капуста з ковбасою, маківники, медівники та ще чимало різного духмяного, що забезпечувало постійну присутність покупців біля прилавків. Головна господиня – Богданна Даньків, членкиня 64-го Відділу СУА.

А найбагатший і найцікавіший асортимент солодкої випічки представили на фестивалі членкині Нью Йоркської Округи СУА (голова Лідія Слиж). Вперше у фестивалі взяли участь союзнянки п'ятьох відділів СУА Нью Йорку: 1-го (голова Лариса Магун), 21-го (голова Олександра Шебець), 64-го (голова Ірена Григорович), 113-го (голова Дарія Мерл) і 125-го (голова Майя Войнаровська). І це є гарним показником активізації діяльності всіх відділів СУА Нью Йоркської округи.

У переважній більшості печиво було домашнє, приготовлене або ввечері перед ранішнім чергуванням на святі, або в недоспаній ночі, щоб якнайсвіжішим виставити на продаж. Налисники в асортименті, сирники та сирні тістечка, пироги з яблуками, грушами, абрикосами, лимоном, варенням і горіхами, торти, пляцки та коржики, глазуровані шоколадом і оздоблені цукровою пудрою – і це тільки невеликий перелік всього того, що наготували союзнянки. Навіть були канапки з українським салом!

Долучитися репрезентувати українську культуру на фестивалі у всіх її проявах надихнули округу 113-й і 125-й Відділи СУА.

Починаючи з 1986-го р, 113-й Відділ СУА постійно бере участь у цьому святковому триденному дійстві, перенаправляючи отримані кошти, найперше, на допомогу Українському музеєві у Нью Йорку, спонсорами багатьох імпрез якого вони взагалі є. Союзнянки 125-го, наймолодшого, відділу долучилися пізніше, але відразу взяли до справи з притаманними їм енергією та завзяттям. Вони до цього року тільки працею свого колективу забезпечували протягом всіх трьох фестивальних днів частування гостей розмаїттям надбань української кухні.

Цьогорічна праця – це збір додаткових коштів для різних харитативних програм Головної управи СУА. Найновіша програма СУА – «Сприяння духовному відродженню України», що передбачає матеріальну допомогу духовним навчальним закладам УГКЦ і УПЦ, в яких навчаються майбутні священники зі східних і південних областей України. Після закінчення навчального закладу вони очолять парафії у своїх рідних областях. Адже Україна нині дуже потребує духовних провідників.

Союзнянки 83-го Відділу СУА, які є довголітніми волонтерами Українського музею в Нью Йорку, щорічно представляють на фестивалі свої ручні роботи, призначені на підтримку музею. Це Богдана Слиж, Анна Саф'ян, Оксана Лопатинська, Оля Гной, Ірина Шобар та Стефанія Семушак – союзнянка 1-го Відділу СУА.

То непроста справа – організувати такий масовий триденний захід спосеред 12-мільйонного міста. Основні турботи по організації Українського фестивалю в Нью Йорку вже третій рік поспіль лягають на плечі директора Академії Святого Юра Андрія Стасіва та викладача теорії і практики музики Анни Бачинської. Звичайно, що немало турбот мали отці Василіяни церкви св. Юра на чолі з парохом о. Еміліяном Дорошем. Забезпечення успішності проведення Українського фестивалю п. Стасів розцінює як одну зі стежин на шляху досягнення поставленої мети – збереження та пропагування української культури в діаспорі. І це вдалося всім учасникам фестивалю.

До зустрічі в наступному році!

Надія Бурмака,
союзнянка 125-го Відділу СУА.

Відлуння Коляди

Вже давно промайнув Великдень, та відлуння цьогорічних Різдвяних свят і Коляди ми, членкині 124-го Відділу у місті Сант Петербург, що на Флориді, ще довго пам'ятатимемо. А тому з вдячністю ділимося своїми спогадами. На запрошення родини Христини та Євгена Томашовських, ми, як у давніх українських традиціях, з гучною Колядою помандрували колядувати в не близький від нас Спрінг Гіл:

*Слава Богу! Мир в цій хаті,
Ми є люди не багаті.
Ми з далекої дороги,
Що зайшли в Ваші пороги.
І дозвольте розпочати
Цю новину розказати.
Ця новина не звичайна,
Це Свята Велика Тайна.
В Віфлеємі народився
Ісус Христос, дитина Божя,
Мов ця квітка ясна й гожа.*

Зліва: Оля Новак, Степан Новак, Оксана Оленич, Степан Бутко, Іван Черкас, Оля Черкас.

Крізь віки український народ несе дзвінку коляду, як молитву і прославу свого Творця. І цим співзвучно лунають єдиним хором різні нації світу, різні мови та народи. І тут, у далекій від України Америці, це чудове дійство об'єднало українців не тільки з нашого осередку, але й гостей з Нью Йорку, Колорадо, Канади та Флориди. У гостинній домівці родини Томашевських панував дух Різдва, на столі запашно пахли традиційні страви, а українські колядки ніби переносили в дитинство на рідну Україну, додавали святковості та гарного настрою всім присутнім. Щирий поклін господарям і всім присутнім гостям за можливість відчутти велич наших традицій і гостинність українського дому! Прощавай, Колядо! До наступного Різдва!

*Грина Караван, український прес-секретар
124-го Відділу СУА, Сант Петербург, ФЛ.*

Підписи до фотографій 43-Й УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЦЕРКВИ СВЯТОГО ЮРА...

Зліва, згори:

- 1. Союзянки Почесного 1-го Відділу СУА. Зліва: Лярисса Гурин (голова), Меляся Гурин, Дарія Рекуча, Леся Магун.*
- 2. Союзянки 21-го Відділу СУА. Зліва: Леся Шебець (голова), Оксана Стасишин, Романія Іваскевич, Любов Марковецька.*
- 3. Союзянки 21-го Відділу СУА. Зліва: Романів Іваскевич, Оксана Стасишин, Надія Шевчук.*
- 4. Марина Приходько, вільна членкиня СУА.*
- 5. Марія Стефак, Наталка Соневицька, Ірена Григорович, Лідія Слж (64-й Відділ).*
- 6. Грина Єдліцька, Богданна Слж та Анна Сафян — союзянки 83-го Відділу СУА; Стефанія Семуцак (1-й Відділ); Ольга Гной і Оксана Лопатинська — союзянки 83-го Відділу СУА.*
- 7. Союзянки 113-го Відділу СУА.*
- 8. Союзянки 113-го Відділу СУА.*
- 9. Союзянки 125-го Відділу Ольга Федришин і Оксана Антонюк запрошують до святкового столу.*
- 10. Господині зі 125-го Відділу СУА в очікуванні гостей Фестивалю.*
- 11. Союзянки 64-го Відділу СУА. Зліва: Ліда Слж, Марійка Стефак, Дара Синьоока, Мака Вольчук, Ірена Григорович (голова), Марта Береза, Арета Подгородецька, Леся Тополя.*

"TAKE TWO ASPIRINS & CALL ME IN THE MORNING" UPDATED

by Ihor Magun, MD, FACP

Changes in medical recommendations and advice are inevitable. As a corollary to this, especially in response to new evidence, doctors need to alter and adjust the advice they give to patients. This month's column addresses this phenomenon and provides updates on a few common medical scenarios. Please note that the information presented is for informational purposes only and should be taken as such. All changes or recommendation in treatments should be discussed with your own physician.

Let's begin with aspirin, which has been around for many years and has literally been a life-saver for many people, particularly those who have suffered a heart attack. The new recommendations are as follows: If you are fifty years or younger and have never had a heart attack or a stroke, you do not need to take a daily aspirin. If you have already had a heart attack, continue to take it. If you fall in between the ages of fifty and sixty-nine, log on to the website www.cvriskcalculator.com to calculate your risk. If your risk calculates at greater than ten percent, then aspirin should be beneficial. In the new studies related to this matter, the aspirin dose is low adult strength, 81 mg and can be coated or uncoated. If you are seventy or older and have never had a heart attack or stroke, there is no consensus on whether aspirin is beneficial. The major concern about aspirin safety is the potential for serious gastrointestinal bleeding. The pros and cons should be discussed with your physician.

Our next stop is the American Cancer Society, which recommends that colon cancer screening (colonoscopy) start at the age of 45. This is five years sooner than the previous recommendation for age of screening. The reason for the adjustment to this recommendation is that the incidence of colon cancer in younger people is increasing despite documented fact that colon cancer affects most people after the age of fifty. Recent studies and statistics have shown that people seem to be getting colon cancer at a younger age. If you catch the cancer early, it is more likely to be cured. The Gastrointestinal Society has not completely endorsed this new recommendation, which may ultimately become an insurance issue. One important note is that these recommendations do not apply to individuals with colon issues, such as a genetic predisposition. In such cases, age is irrelevant and a colonoscopy is warranted) and a colonoscopy should

be performed ten years earlier. For example, if your father (or other blood relative) had colon cancer at the age of forty, you should have a colonoscopy at age 30.

Next we move to The American Heart Association and The American College of Cardiology, which have released new guidelines that lower the threshold for hypertension. The goal is preservation of blood vessels and reduction of cardiovascular events. The normal goal should be lower than 120/80. The guidelines are very specific and clearly state that any individual with stage 2 hypertension will require medication. Individuals with normal or elevated blood pressure should adhere to a heart-healthy lifestyle. The advice also strongly recommends home monitoring of blood pressure as additional readings help in blood pressure management. The home blood pressure machines are reasonably priced and are quite accurate. You can take your machine to your physician for validation of your technique in taking the readings as well as the accuracy of the machine itself. The wrist blood pressure devices are not as accurate as the upper arm types.

Mammography has also been in the news and should be included here because the mammogram still remains the gold standard and The American College of Radiology recommends that women have screenings starting at age forty because early detection saves lives. The incidence of breast cancer increases steadily with age and continues until age eighty. For women with a family history of breast cancer, many additional factors need to be taken into consideration—including the age of diagnosis of family members and breast density, which is considered a risk factor. In fact, women with dense breasts are estimated to have a lifetime risk of breast cancer of 20% or more. Other factors, like being overweight and excessive alcohol intake, increase the risk. These issues should be discussed with your physician. In any case, screening is important because most women who develop breast cancer do not have any risk factors except being female and aging. Annual MRI screening in addition to mammography is recommended. Exercise is known to reduce the risk.

Be proactive. Heed the new research, be healthy, and live well.

«Діти – це наш дорогий скарб, се наша надія, се – Молода Україна»

Олена Пчілка

У світі немає нічого дорожчого, ніж Вітчизна. Вона, як мати, у світі – одна. Бо, як сказав Василь Симоненко – поет і патріот, «Можна все на світі вибирати, сину. Вибрати не можна тільки Батьківщину».

23-го серпня святкують **День Українського Прапора**, а 24-го серпня – **День Незалежності України** – найвеличніші національні свята.

З глибини віків дійшла до нас така **легенда**.

Жила собі Жінка. І мала вона трьох синів. Сини зростали чесними, сміливими, дуже любили свою неньку та готові були віддати за неї своє життя.

Виросли сини й розійшлися по світах, прославляючи свою Матір. Найстаршому Мати подарувала на згадку про себе золоту корону з трьома промінцями. Корона зігрівала людей, освітлювала їм шлях. За цю трипроменею корону люди дали першому синові ім'я **Тризуб**.

Середньому синові Мати дала в дорогу синьо-жовтий одяг. Сміливий і сильний був середній син і прославив він свою Матір добрими звичаями вчинками. Люди запам'ятали його та назвали **Прапором**.

А найменший син отримав у дарунок від Матері соловейків голос. І де б він не був, усюди лунала його дзвінка урочиста пісня. За цей голос і величний спів люди дали йому ім'я **Гімн**.

Так і донині по всьому світу золотий Тризуб, синьо-жовтий Прапор і урочистий Гімн прославляють свою неньку-Україну.

ПРАПОР

Вірш Олександра Олеся

Синій, як море, як день, золотий –
З неба і сонця наш прапор ясний.
Рідний наш прапор високо несім!
Хай він, уславлений, квітне усім!
Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
Гляньте, жита в ньому золото ллють.
З жита й волошок наш прапор ясний.
З неба і сонця, як день весняний.

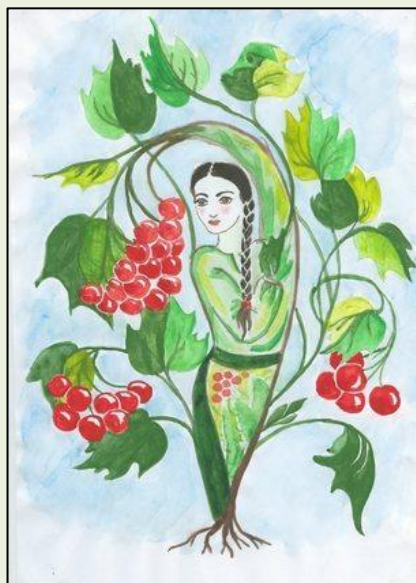
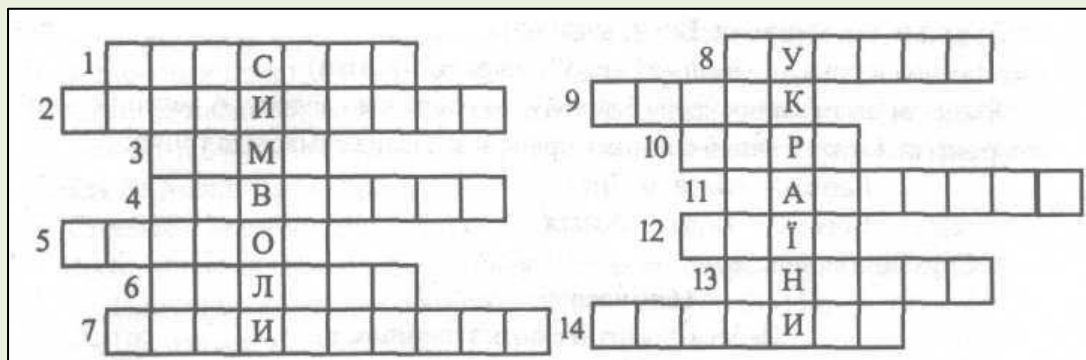

Завдання 1. Розмалюй Прапор та Державний герб України у відповідні кольори. Також розмалюй слово «Україна» у ті кольори, які припадуть тобі до душі.

(Розмальовка з сайту osvita.ua.)

Завдання 2. Перевір свої знання та розгадай кросворд, створений Л. Лузихіною з м. Вінниці, Україна.

Малюнок з vilkovo.at.ua

1. Київський князь.
2. Композитор, автор Гімну України.
3. Урочиста пісня.
4. Великий український поет-пророк.
5. Символ держави.
6. Кущ – народний символ України.
7. Поет, автор Гімну України.
8. Предмет – символ спільного шляху і долі для молодят.
9. Символ молодості та дівочтва.
10. Символ держави.
11. Рослина – символ нев'янучої молодості.
12. Місто – символ України.
13. Ріка – символ України.
14. Острів, символ козацтва та України.

Відповіді. 1. Ярослав. 2. Вербицький. 3. Гімн. 4. Шевченко. 5. Прапор. 6. Калина. 7. Чубинський. 8. Рушник. 9. Вінок. 10. Герб. 11. Барвінок. 12. Київ. 13. Дніпро. 14. Хортиця.

ПРАПОР НАШОЇ ВКРАЇНИ

Вірш Ганни Чубач

Прапор нашої Вкраїни
 Має колір жовто-синій.
 І повинен кожен знати,
 Як два кольори єднати:
 Синє небо – верхня смуга,
 Жовте поле – нижня смуга.
 Я підношу із любов'ю
 Прапор ніжно кольоровий.

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

Переписи підготовлені Наталією Тихолоз для книги «Кухня Франкового дому»

Іменний пиріг від Ольги Хоружинської-Франко, дружини І. Франка

Складники:

- 1 пакетик сухих дріжджів,
- 1 ч. ложка цукру,
- 1/2 ч. ложечки солі,
- 1/2 горнятка молока,
- 2 горнятка молока,
- 2 фунти (900 г) муки (боршна,
- ред.),
- 2 – 4 яйця,
- 1/2 горнятка топленого масла.

Начинка:

- 1 фунт (450 г) свинини,
- 1 цибуля,
- 1 ст. ложка масла,
- 2 твердо зварені яйця,
- 1 сире яйце.

Приготування. Розчинити пакетик сухих дріжджів у пів склянці теплого молока, всипавши туди пів ложечки соли і ложечку цукру. Коли підійде в теплі, вилляти це в теплу миску, додати ще дві склянки молока і дві склянки муки, розмішати і накривши стирочкою (стирка (діал.) – кухонний рушник, – ред.), нехай сходить яку годину. Коли зійде, додати 2 – 4 яйця (коли пиріг солодкий, треба додати ще дві ложки цукру), решту муки і мисити. Коли почне відставати від руки, додати

пів горнятка топленого масла і знов вимісити. Поставити в тепле місце, нехай підростає з годину. Тісто повинно бути пухке, не густе, бо інакше пиріг буде забитий. Коли тісто підросло, поділити його на три частини (третя трохи менша, на прикрасу). Помастити форму для випікання. Розтачати одну частину і вмістити її зручно у формі. На неї наложити начинку. Потім розтачати другу частину і прикрити нею начинку.

Із третьої частини розтачати тонкі валочки, із яких виплести край пирога і виписати ім'я іменинника. Пиріг у блясі лишити ще на півгодини, накривши його. Коли підросте, помастити розколоченим яйцем і поставити на 350°F та пекти годину. По 3/4 год можна підняти температуру до 400°F, щоб пиріг гарно зарум'янився.

М'ясна начинка: Можна приготувати за день наперед. Січене м'ясо пересмажити на маслі з дрібно січеною цибулею, посолити, а хто любить, то й поперчити, часто мішаючи. Коли всмажиться, відставити. Посікти два твердо зварені яйця і вимішати з м'ясом. Нехай простигне. Перед накладанням на тісто вбити ще одне сире яйце і вимішати, щоб маса держалась купи.

Начинені баклажани від Анни Франко-Ключко, доньки І. Франка

Складники:

- 1 великий баклажан,
- 3 – 4 ст. ложки олії,
- 1/2 дрібно січеної цибулі,
- 1 зубчик дрібно січеного часнику,
- 1/2 фунта (225 г) мelenого м'яса (баранини
або свинини),
- 2 ст. ложки тертих сухарів або 3 ст. ложки
підвареного рижу (рису – ред.),
- 1 яйце,
- 2 – 3 ложки помідорової гущі (або квасної
сметани).

Приготування. Розрізати вздовж баклажана, вийняти середину, залишаючи

шкаралуцу на півінча (приблизно 13 мм) завтовшки і пропарити її солоним окропом. М'якуш із баклажана посікти й у мисці вимішати з цибулею, рисом або тертими сухарями, часником, м'ясом і яйцем. Посолити й поперчити до смаку і злегка вимішувати, поливаючи оливою. Вложити масу в вижолоблені й пропарені (можна також 5 хвилин поварити в окропі) половинки баклажана, полляти помідоровою гущею або сметаною і запекти у печі на 400°F півгодини.

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ СУА

Анна Кравчук, Ірина Куровицька

Маріянна Заяць – голова СУА

ЕКЗЕКУТИВА

Ліда Яхницька
Христина Бойко
Надя Нинка
Ірина Бучковська

– 1-ша заступниця голови
– 2-га заступниця голови для справ організаційних
– 3-тя заступниця голови для справ зв'язків
– секретарка
– скарбник
– фінансова секретарка
– вільна членка
– вільна членка

Віра Кушнір
Валентина Табака
Наталія Павленко

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ярослава Глінська – Дітройт
Лариса Заїка – Філадельфія
Лідія Слиж – Нью Йорк
Оксана Лодзюк Кривулич – Нью Джерзі
Оксана Шевчук – Огайо
Катерина Івасишин – Чикаго
Катерина Таньчин – Нова Англія
Аліса Сердюк – Центральний Нью Йорк
Оля Черкас – зв'язкова віддалених
Відділів
Іванка Олесницька – зв'язкова вільних членок

РЕФЕРЕНТУРИ

Ока Грицак
Анна Кравчук
Софія Геврик
Оксана Лодзюк Кривулич

Таня Бедрус
Наталія Павленко
Ольга Дроздович
Юля Зиммерман

– суспільної опіки
– стипендій
– у справах культури
– соціальних засобів комунікації
– виховна
– мистецтва і музею
– архівар
– цифровий маркетинг

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Рома Шуган
Рената Заяць
Ірина Легун
Ірена Рішко
Орися Зінич

Оксана Скипакевич Ксенос
Лариса Тополя
Тамара Стадниченко

– голова
– членка
– членка
– заступниця членки
– заступниця членки

– парламентарист
– україномовний редактор журналу “Наше Життя”
– англомовний редактор

THE NATIONAL BOARD OF THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

HONORARY PRESIDENTS
Anna Krawczuk, Iryna Kurowyckyj
Marianna Zajac – President

EXECUTIVE COMMITTEE

Lydia Jachnycky – 1st Vice President
Christine Boyko – 2nd VP – Membership
Nadia Nynka – 3rd VP – Public Relations
Iryna Buczkowski – Secretary
Vera N. Kushnir – Financial Secretary
Valentyna Tabaka – Officer at Large
Natalia Pawlenko – Officer at Large

Oksana Skypakewych – Parliamentarian
Xenos

REGIONAL COUNCIL PRESIDENTS

Yaroslava Glinska – Detroit
Larysa Zaika – Philadelphia
Lidia Slysh – New York City
Oksana Lodziuk Krywulych – New Jersey
Oksana Shevchuk – Ohio
Katherine Iwasyszyn – Chicago
Kateryna Tanchyn – New England
Alisa Serdyuk – Central New York
Olya Czerkas – Liaison for Branches-at-Large
Ivanka Olesnycky – Liaison for Members-at-Large

STANDING COMMITTEES

Oka Hrycak – Social Welfare Chair
Anna Krawczuk – Scholarship Chair
Sophia Hewryk – Cultural Affairs Chair
Oksana Lodziuk Krywulych – Social Media Chair
Tetyana Bedrus – Education Chair
Natalie Pawlenko – Arts and Museum Chair
Olya Drozdowycz – Archives Chair
Yulia Zimmerman – Digital Marketing

AUDITING COMMITTEE

Roma Shuhan – Chair
Renata Zajac – Member
Iryna Legoun – Member
Irene (Tetiana) Rishko – Alternate Member
Irena (Orysia) Zynycz – Alternate Member

Larysa Topolya – Ukrainian-language editor of *Our Life*
Tamara S. Cornelison – English-language editor

**СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА
UNWLA, INC. SCHOLARSHIP /
CHILDREN-STUDENT SPONSORSHIP PROGRAM**
171 Main St., P.O. Box 24, Matawan, NJ 07747-0024
Phone / Fax: 732-441-9530
E-mail: nazustrich@verizon.net

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM

222 East 6th Street, New York, NY 10003
(212) 228-0110 • Fax (212) 228-1947
E-mail: info@ukrainianmuseum.org
Website: www.ukrainianmuseum.org

*Periodicals Postage Paid at New York, NY and at
Additional mailing offices (USPS 414-660).*

*Кераміка в Опішніянському стилі, робота Н.М. Гавдяк.
Ceramics in the Opishnia style, by N.M. Gawdiak.*